

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ
מראי
מקומות
עומקא דדינא

צדקה ומעשר
שבוע ד

TZEDAKAH & MA'ASER WEEK 4

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED BY THE YORUCHA CHABURA AT
KHAL ZICHRON MOSHE DOV - FAR ROCKAWAY, NY

IN HONOR OF THEIR MARA D'ASRA AND ROSH CHABURA
RAV AARON ELIEZER STEIN SHLIT"A

בזכות ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

Prepared by Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanus

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן הענינים

מצוות צדקה וגדרי חיובה

- 8 מצוות צדקה וגודל שכרה •
- 11 למה אין מברכין על נתינתו •
- 12 אם נתחייב בלי בקשה או ע"י קבלת מכתב •
- 16 לנסות את ה' בנתינת צדקה •

קביעות חובת נתינת צדקה

- 28 מי חייב במצות צדקה •
- 34 ממני אין מקבלין צדקה •
- 37 סכום החיוב •
- 48 ליתן צדקה באמצע תפילה ולימוד תורה •

אופן נתינת הצדקה

- 54 לפרנס אחינו בני ישראל •
- 59 שאר מדריגות בנתינתה •
- 64 הגישה הנכונה לתינת צדקה •
- 68 כתיבת שמו על דבר הנדוב •

מי נקרא עני, וכמה יש ליתן לכל אחד

- 78 שיעור ר' זוז- כדי לחיות שנה •
- 83 מתי אין מתחשבין בשיעור ר' זוז •
- 85 הגדרת די מחסורו •
- 92 להרחיק מקבלת צדקה •

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

ALLURE
HEALTHCARE SERVICES

BY MR. AND MRS. MICHAEL NUDELL

 worldesk

SEND MONEY ABROAD WITH WORLDESK,
SAVE WHILE YOU SUPPORT THE BAIS HAVAAD

<https://worldesk.com/bais-havaad>
Shiko@worldesk.com | 646.772.7000

FOUNDERS & BUILDERS

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל,
ברכה לאה בת אריה לייב ע"ה

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L

ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

ARYEH WEISS & FAMILY

BARRY LEBOVITS & FAMILY

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON

Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL

Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר'
משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האשה רבקה בת
ר' גבריאל חיים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS

Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED

Dedication available

CORPORATE CHAMETZ

Sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family
in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
and in appreciation of its
Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedicated by Mr. and Mrs. Meir Futersak
לכות רפואה שלמה לכל חולי ישראל

INFRINGEMENT & COMPETITION

Dedicated in memory of
Rav Yehuda Kelemer ז"ל

Young Israel W. Hempstead Led by R' David Felt,
Eitz Chayim Dogwood Park Led by Rabbi Dov Greer
R' Aaron Gershonowitz

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן ווענגראו ז"ל
נפטר י"ב סיון תשמ"ז תנצב"ה. הונצח ע"י משפחתו

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

FR Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
Mayer S. Klein, Managing Partner
בע"ה Solving serious business problems.

TZEDAKAH & MA'ASER

Dedicated by the Yorucha Chabura at
Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura
Rav Aaron Eliezer Stein Shlit"א
בזכות ר' שמואל ברוך הי"ט ומשפחתו עמו"ש

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson

Mr. & Mrs. David Yitzchaki - W. Hempstead, NY

Reb Shimmy Bertram & Family

Mr. & Mrs. Meir Futersak

Reb Ephram Ostreicher & Family

Reb Dovid Bloom & Family

Mr. & Mrs. Saadia Zakarin - Monsey, NY

Mr. & Mrs. Yaakov Klein - St. Louis, MO

לכות זיווג הגון בקרוב
אסתר שיינדל בת שולמית | ברכה אסתר בת דינה

Sponsor a day, a week, or a month of Yorucha... and help thousands nation-wide gain a working knowledge of Business Halacha!

CONTACT THE BAIS HAVAAD OFFICE: (CONTACT INFO ON BACK COVER) OR GO TO WWW.BAISHAVAAD.ORG/DONATE

TZEDAKAH & MA'ASER

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

TZEDAKAH IS MUCH MORE THAN MERELY A SOCIETAL GOOD.

The reason Klal Yisroel are the leaders in philanthropy worldwide is because we recognize that tzedakah is not merely a “good deed”; rather, it is an integral part of the preservation of the world. The *Ribono Shel Olam* created the world in a way in which we are empowered to help and support those that have less than us. It is for this reason, explains Reb Chaim Volozhiner (Ruach Chaim 1:5), that the reward for tzedakah is much more direct and guaranteed than most other *mitzvos*.

By giving tzedakah properly and generously, we become partners with Hashem. When we do so, we are acting as a trusted agent to deliver the funds that Hashem wants to distribute to all of Klal Yisroel.

DIFFERENCE BETWEEN TZEDAKAH AND MA'ASER:

There are two categories of giving charity which often get confused - namely *tzedakah* and *ma'aser*. It is important to clarify and understand the differences between them in order to properly learn the halachos of both *mitzvos*.

LEVEL OF OBLIGATION:

One important difference between the *mitzvah* of *tzedakah* and the halacha of giving *ma'aser* is the origin of the obligation. *Tzedakah* is definitely a *mitzvah d'oraysa*. When one is approached by a poor person asking for alms, he has a positive Biblical commandment to give him a donation. One who refuses an *ani's* request transgresses a host of positive and negative Torah commandments.

Regarding *ma'aser*, on the other hand, there are varying opinions as to its level of obligation. While a minority of Poskim consider it a *d'oraysa*, other Poskim say it is a Rabbinic *chiyuv*, and a majority hold it to be merely a *minhag*, albeit an obligatory *minhag*.

It is important to note, that *ma'aser* can become a *d'oraysa* obligation if it is acted upon like a *neder* or if done a certain way three times without saying *b'li neder*.

AMOUNT OF OBLIGATION:

Another difference is in the amount of the obligation. *Ma'aser* is typically a static ten percent of one's earnings, whereas the amount of *tzedakah* one gives can be much less or much more than one-tenth.

A person is obligated to give an *ani* the amount of “*dei machsoro asher yechsar lo*”. This means that one has to fully supply the person's immediate needs - however much that may be - barring other circumstances. For example, if a pauper has a great immediate need and the only one who can help is you, you may be obligated to give him much more than 10% of your income; however, where that is not the case, one can technically fulfill his *tzedakah* obligation by giving as little as 1/3 of a shekel per year (approximately 1-2 dollars).

BLESSINGS AND REWARDS:

It is well-known that one who gives charity is rewarded with a very unique guarantee of “*aser bishvil shetisasher*”. This is a guarantee that if you give *ma'aser*, you will become rich. In addition, although it is prohibited to “test” Hashem with any other *mitzvah*, when it comes to *tzedakah* there is a very unique “challenge” that the Navi echoes from the *Ribono Shel Olam*, who says: (Malachi 3:10) “*U'vchanuni na bezos*”, and you shall test me with this (with the obligation of *ma'aser*) if I shall not open for you the warehouses of the heavens and shower you with blessing, “*ad b'li da*” (endlessly).

Some opine that these unique concepts are not applicable to one who merely adheres to the basic *mitzvah* of *tzedakah*, but rather they are only relevant to one who follows the obligation of *ma'aser* strictly and meticulously.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Tzedakah & Ma'aser

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

How poor does one need to be in order to qualify for accepting tzedakah? How about in the case of an organization; what are the parameters for them to qualify being able to accept tzedakah money from others?

2

I am regularly approached by meshulachim during davening. It really gets in the way of my concentration; must I give them tzedakah at that time? Are there specific times of davening that are ok to give and other times that are forbidden?

4

When giving tzedakah, are there specific causes that take precedence over others in terms of giving those organizations first, or more significant amounts? (i.e. Yeshivos, mikvaos, shuls, children with disabilities, families with no food/shelter etc...)

3

A family member of mine is b"h financially stable. He is making a wedding now, and understandably, the costs are astronomical. May I give him a substantial wedding gift from my tzedakah account, without him knowing?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

שבוע ד'
מי נקרא עני,
וכמה יש ליתן לכל אחד

תוכן הענינים

- שיעור ר' זוז- כדי לחיות שנה 78
- מתי אין מתחשבין בשיעור ר' זוז 83
- הגדרת די מחסורו 85
- להרחיק מקבלת צדקה 92

For overview on Tzedakah & Maaser I: Week 4, see pages 100-101

פירוש רבינו עובדיה

נוטל מחצה ונותן מחצה. הָיָה לו דָּבָר מוּעָט, נוֹתֵן לַפְּנִיָּהִם, וְהָן מַחְלְקִין בִּינֵיהֶם:

נוטל מחצה. ומצניע לצורך קרוביו: ונותן מחצה. לעניים שבאו. ואם לאחר שנטל מחצה והצניע לצורך קרוביו היה לו דבר מועט, כלומר שלא נשאר לו כדי לתת לכל אחד מן העניים שבאו כשיעור הקצוב לעיל במתניתין, נותן לפנייהם מה שנשאר בידו והן מחלקים ביניהם: ז מככר בפונדיון. ככר הנמכר בפונדיון כשהחטים נמכרים ארבע סאים לסלע. וארבע סאין הן כ"ד קבין, שכל סאה היא ששה קבין והסלע הוא ד' דינרים וכל דינר ששה מעין נמצא הסלע כ"ד מעין נמצאו כ"ד קבין לכ"ד מעין, קב לכל מענה, והמענה שני פונדיונים, הרי הככר הנמכר בפונדיון הוא חצי קב. אבל מפני שהחנוני רוצה להשתכר ליציאת האפייה והטחינה אי אפשר שימכר הככר שהוא חצי קב בפונדיון כפי הערך שמוכרים התבואה בשוק ארבע סאים בסלע לפיכך לא יהיה הככר הנמכר בפונדיון אלא רובע הקב בלבד. וכשמחלקים תבואה לעני בגורן ועליו לטחון ולאפות אין פוחתין מחצי קב, אבל כשנותנים לו ככר אפוי לא יהיה אלא רובע הקב

ז אין פוחתין לעניי [א] העובר ממקום למקום מכפר בפנדיון, מארבע סאין בסלע. לן, נותנין לו פרנסת לינה. שבת, נותנין לו מזון שלש סעודות. מי שיש לו מזון שתי סעודות, לא יטל מן התמחוי. מזון ארבע עשרה סעודות, לא יטל מן הקפה. והקפה נגבית בשנים, ומתחלקת בשלשה:

ח מי שיש לו מאתים זוז, לא יטל לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היו לו מאתים חסר דינר, אפלו אלה נותנין לו פאחת, הרי זה יטל. היו ממשפנין לבעל חובו או לכתבת אשתו, הרי זה יטל. אין מחיבין אותו למכר את ביתו ואת פלי תשמישו:

שהם ששה ביצים. והכי מפורש בפרק כיצד משתתפין בעירובין (פרק ב'): פרנסת לינה. מטה זכרים וכסתות: מזון שלש סעודות. שחייב אדם לאכול בשבת שלש סעודות: לא יטול מן התמחוי. לפי שהתמחוי מתחלק בכל יום, שהגבאים מחזירים (כן הגיה מהרי"ק) על פתחי בעלי בתים בכל יום ולוקחים מהם תבשיל לצורך העניים, והכלי שמשמים בו את התבשיל נקרא תמחוי: לא יטול מן הקופה. לפי שהקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת: נגבית בשנים. לפי שממשכנים על הצדקה, ואין עושים שררה על הצבור פחות משנים: ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדיני ממונות ודיני ממונות בשלשה: ח מאתים זוז. קים להו לרבנן שאלו מספיקים לשנה אחת לכסות ולמזונות: או לכתובת אשתו. ואפילו היא יושבת תחתיו: ואת כלי תשמישו. כלים יפים שמשמש בהם בשבתות וברגלים. והני מילי כשבא ליטול לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של צדקה שמתפרנס בצנעה ואינו נוטל ממה שביד גבאי, אבל אם נוטל מקופה של צדקה אז אין מניחין אותו ליטול אפילו לקט שכחה ופאה עד שימכור כלי תשמישו:

[א] לעני. י"ג לעני:

One who does not have the equivalent of 200 zuz [which is the approximate amount necessary for one year's living expenses], may take the produce which is intended for the impoverished, even if he is given 1,000 zuz at once. The limit of 200 zuz does not include assets that are encumbered, or his personal items. [See Bartenura who writes that to take from a public charity fund one must first liquidate his personal items.]

If a person has even 50 zuz that is being used for business he can no longer take produce meant for the poor, because the profits generated by 50 zuz are the equivalent of the 200 zuz mentioned above.

שיעור מעות לחיות ממנו שנה – ר' ז' משניות פאה פ"ח ח-ט

מי שאין לו מאתים זוז, יכול ליקח מתנות עניים, אפילו הוא מקבל אלה זוז בפעם אחת. מי שיש לו מאתים זוז [שהוא שיעור פרנסת שנה אחת לכסות ומזונות], אסור ליקח מתנות עניים. אבל אין מחשבין מה שמשועבד לבעל חוב וכדו', וכן כלי ביתו וכלי תשמישו. אך כתב הרע"ב שאם בא ליטול מקופת צדקה צריך למכור כלי תשמישו. וכ"ז כשאינו בעל משא ומתן, אבל אם הוא נושא ונותן במעותיו, אם יש לו נ' זוז לא מקרי עני.

ט מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא
 ונותן בהם, הרי זה לא יטל. וכל
 מי שאינו צריך לטל ונוטל, אינו נפטר
 מן העולם עד שיצטרף לבריות. וכל מי
 שצריך לטל ואינו נוטל, אינו מת מן
 הזקנה, עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו
 הכתוב אומר, ברוך הגבר אשר יבטח
 ביי, והיה יי מבטחו (ירמיה י"ז, ז). וכן דין
 שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא
 חגר ולא סומא ולא פסח, ועושה עצמו
 כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד
 שיהיה כאחד מהם, שנאמר (וְדַרְשׁ רָעָה תְּבוֹאֲנוּ (משלי י"א, כ"ז).
 ואומר, צדק צדק תרדף (דברים ט"ז, כ). וכל דין שלוקח שחד ומטה
 את הדין, אינו מת מן הזקנה עד שיעניו פהות, שנאמר ושחד לא
 תקח, כי השחד יעור פקחים וגו' (שמות כ"ג, ח):

פירוש רבינו עובדיה

ט מי שיש לו חמשים זוז וכו'.
 דחמשין דעבדין טבין כמאתים
 דלא עבדין: וכל מי שצריך
 ליטול ואינו נוטל וכו'. כגון
 שדוחק עצמו במלאכה ומסתפק
 במעשה ידיו כדי שלא יתפרנס
 מאחרים. אבל אם אין מעשה ידיו
 מספיקין לו ומסגף עצמו בחיי
 צער קרובין למיתה על זה אמרו
 כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה
 שופך דמים ואסור לרחם עליו על
 נפשיה לא חייס כל שכן על
 אחרים:

סליק מסכת פאה

סימן תתעא

וששאלת על ראובן שטוען על שמעון הלווייך שני לטריץ לשנה להוסיף לי ליטרא שלישיית אם תרויח יותר מליטרא ואם תרויח פחות מכן תן לי כל הריח שלא יהא רביח, ושמעון משיב הלוויית לי עבור להוסיף לך ליטרא שלישיית בלא תנאי ברביית קלוואה, פסק רבינו תם דכל כי האי גוונא נאמן כיון דמצי למעבד זהחירא על ידי גוי לא היה מלוה באיסור דלא שציק החירא ואכיל איסורא, כדאמרינן צפרק השולח¹ נאמן אדם לומר פרוצול היה לי. ושלוס שלמה².

סימן תתעב

מי שיש לו מאתיים זוז אם יכול ליטול צדקה אם יש לדמות ללקט שכחה ופאה¹, או שמא אינו דומה שהנוטל לקט שכחה ופאה גזול את העניים אבל צדקה אינו גזול בזה העניינים דאם נתן לו בעל הצית חייב ליתן לעני אחר ואם ממעט מתנתו² אין בזה גזל, וגם לקט שכחה ופאה של עניים הוא. וכן מי שהוא נודד למרחקים להביא טרף לביתו ויתנו³ לו מאתיים זוז בעיר אחת אם צריך לחזור לביתו ויוציאם⁴ יחזור וירחיק צנדודים עד שיהיו לו מאתיים זוז וכן יחזור חלילה. אומר אני הכל לפי פרנסתו, דהא אמרינן⁵ מולפין יין יין והיו כופלין ארבע מאות זוז לפי מה שהוא רגיל. מיהו אם הוא יחיד לא יטול דהא אפילו מי שיש לו מזון צ' סעודות לא יטול מן התמחוי⁶. ומי שהוא נוטל צדקה ואינו צריך ודאי גזול את העניים, שהרי אותו בעל הצית שיתן⁷ לזה לא יתן לעני אחר שהוא אומר כבר נתתי לזה העני ונמצא אותו שלקח גזלו לזה⁸. ועל אותו שנוודד למרחקים, היה אומר הרבי שלמה כהן⁹ שכשאדם גולה לארץ מרחוק לצורך פרנסתו ופרנסתו ציתו כל זמן שלא יחזור לביתו הוא כפעם אחת. ושלוס אפרים צרבי יצחק.

סימן תתעג

בשאל על מלמד שהחיל ללמוד¹ ואמר לו הצעל² הצית לך מעמדי ונתרצה המלמד ושזב חזר צו הצעל² הצית ורצה לעכבו, והמלמד אמר מחלת לי שעבדי ואיני רוצה ללמד לך יותר.

והשיב מורי דלא נמחל שעבדו באמירה בעלמא, וראה מפ"ק דקדושין³ דפריך גבי עבד עברי ולימא ליה באפי תרי זיל ומשני עבד עברי גופו קנוי אלמא לא זכי בצפשיה באמירה בעלמא, וה"ה צנדון זה דמדמינן פועל לעבד עברי צפ"ק דצ"מ⁴. ועוד כתב מורי כיון שהשכירו ללמד את בנו הרי נתחייב לבנו ולא כל הימנו לאב למחול שעבדו דכן דוכין לו⁵ ואין מחייבין לו. וראייתו מתוספתא דכחצות פרק מי שהיה נשוי⁶ כתב לזון את בת אשתו ושכרה⁷ לו לאו כל כמינה⁸ דוכין לקטן ואין חצין לו. ועוד ראה מתוספתא דפרק צמרא⁹ הפוסק מעות לבתו קטנה ופשט לה הרגל כופין אותה ליתן דוכין לקטן ואין חצין לו. ומשונה זו השיב לפני¹⁰ רבינו יואל ורבינו אבי העזרי שפסקו דמלמד לא חשבו כפועל דאפילו בחצי היום חוזר אלף כדבר האבד חשיב ולא כל הימנו שיחזור צו.

סימן תתעד

רבי שאינו מניח אלף תפלין של ראש ששאלתם אם יברך אחת או שתיים. בזה מילתא איכא פלוגתא דרבנן, יש שפירשו¹ אינו² מברך אלף אחת על של ראש היכא דשח צין תפילה לתפילה והיכא דלא שח אינו מברך על של ראש, אם כן מי שאין לו אלף אחת אינו מברך אלף אחת דהיינו על מצות, וכן³ צאלפסי⁴. אבל רב עמרם⁵ ורבינו תם⁶ וספר התרומות⁷ פסקו דהיכא דשח מברך שתיים על של ראש והיכא דלא שח אינו מברך אלף אחת, וכן אני עושה, מדקאמר⁸ על של ראש על מצות תפלין משמע דמיירי קממא בלא שח ובלא עבירה.

סימן תתעה

וששאלת על יהודי שהלך למינן ונתן מעות לגוי להשכיר לו פועלים לצנות אם מותר אם לאו, נראה דאסור לפי דברי ספר התרומה¹ שאוסר אמירה לגוי אפילו צע"ש לעשות מלאכה צצצת. והביא ראה מפרק מי שהשחין² לו צדקן ונתן כיסו לנכרי ופירוש² מצעוד יוס, ומפרש בגמרא

שו"ת הרשב"א <מכון ירושלים> עמוד מס 410 א אבן-אדרת, שלמה בן אברהם (רשב"א) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

The amount of 200 zuz is said specifically with regards to produce meant for the poor; whereas with regards to charity in general, one may accept charity until he has what he needs.
If one is on a trip to collect charity for himself, he may continue to collect even more than he needs until he returns home.

שו"ת הרשב"א א"ה"א סימן תתעב
שיעור מאתיים זוז הוא בעיקר לגבי דין לקט שכחה ופאה, משא"כ לגבי צדקה הכל לפי פרנסתו ופרנסת ביתו. עוד כתב שאם הולך למרחקים לקבץ צדקה, דינו כעני ויכול לאסוף צדקה עד שיחזור לביתו.

ג] האב חייב לפדות את הבן אי אית ליה לאב ולית ליה לבן. והנה צ"י [סוף הסימן] העתיק לשון המרדכי בפרק הפועלים [בגמ' מנעם רמו סוף ח"ל, ר"מ פסק שהאב חייב לפדות את הבן אי אית ליה לאב ולית ליה לבן דלא כל כמיניה שיעשיר עמו ויפיל בניו על הצבור, ולא יהא אלא קרוב אחר קרוב קרוב קודם כדמשמע בפרק קמא דקידושין [פא, א], עכ"ל צ"י בשם המרדכי. ועל פי זה כתב באן בשו"ע דהאב חייב לפדות את הבן אם נשבה אף בלא הלך בשליחות האב כפי אשר העתיק לשון המרדכי משמעומו הוא קר. ונעלם מן הצ"י מה שכתב הוא צעמנו בחו"מ בסימן קפ"ח בסופו [עמוד ערה ד"ה ויכיש] שפסק ר"מ [מרדכי ס"ט] על האב ששלח את הבן בשליחות כיון שהלך בשליחותו א"כ היה גופו שאלו לאציו ומחוייב לפדותו בכדי דמיו, דלא עדיף מבהמתו. ובסוף התשובה כתב היבא שיש לו להבין אם האב חייב לפדותו כשהוא שאלו גופו למלאכתו זה צ"י, אמנם זה פשוט היבא דלית ליה לבן כופין האב לפדותו, עכ"ל. והנה יש להתיישב אם מחייבו משום שהוא בנו כדמשמע בראש התשובה, אי מחייבו מטעם שהוא שלוחו כדמשמע בסוף שורש קנ"ה צמהרי"ק וצ"ע, עכ"ל צ"י. וא"כ לפי זה י"ל המוציא מחזירו עליו הראיה ואין כופין לפדות מאחר שהוא ממון, או אפשר לומר מאחר הוא צין העכו"ם כדי לאפשרו מאיסורא אוליין לחומרא, וכבר כתב צ"י בחו"מ בסימן ס"ז דף ע"ב ע"א [עמוד שנת] ח"ו, וא"ת הא בפקיאה דממונא נקטינן קולא לנצבע והכא הוה איפכא קולא לתובע. ונראה לי דטעמיה משום דשמיטה איסורא היא, ומקילין דלא תנהוג כיון דרבנן היא בזמן הזה. ונהי דנפקא מינה לענין ממונא והוה חומרא לתובע, מכל מקום כיון דצביקרא דדינא לא אחתינן למנעי אי מפיקין ממונא מהאי גברא אלא איסורא אי נהוג צביעית אי לא, לקולא נקטינן כנ"ל, וככתב רבינו ירוחם צמישרים נתיב [ו] והרי"ף [מכות א, ב] לא הביא אחד מהלשונות, נראה דפסק כלישנא קמא [שם בגמרא ג, א] דשביעיית משמטת דאיסור הוא, עכ"ל. ואני כבר הוכחתי דאדרבה אי הוה איסורא אוליין לקולא דרבנן הוא, אלא סבירא ליה דכיון דנפקא מינה לענין ממונא ומספקא לן ביה, לקולא נקטינן בכלי ספק דממונא דהוה חומרא לתובע וקולא לנצבע. והרמב"ן [שם ד"ה גמרא] וספר התרומות בשער מ"ה [חלק ט] והרמב"ם בפרק הנזכר [שמעין ט, טו] הסכימו לדברי הר"ש [שם פ"ה סימן ג] ור"ם [תוספות שם ע"ב ד"ה איכא] והבי נקטינן, [עכ"ל הצ"י]. א"כ מוכח מכלאן היבא דאיכא איסורא [דאורייתא] אוליין לחומרא לדעת הרא"ש ור"ם, ולדעת הר"ף אוליין לקולא לנצבע ממתנת ממונא. וא"כ גם כאן לענין פדיון גם כן אינו מחוייב לפדות לפי מה שכתב צ"י בחו"מ סימן קפ"ח [שם] והנה צ"ע, וכאן כתב בפשטות מחייב לפדות את הבן אם לית ליה לבן. ועיין בחו"מ סימן קע"ו בשו"ע בסופו [פסעי' מח בהגה] שכתב א"כ הלך שליח בדרך בשליחותו בחנם ונחפס גופו ויש חולקין על זה, והוא מהמהרי"ק [שורש קלא], וככתב בסמ"ע [שם ק"ד] [ע"א] צמשה גר שנמגיר והיתה לו פרה וכו' ספק פטור שהוא שליח חייב לפדותו, ע"ש. אחר כך מלאחי במסכת חולין בפרק הזרוע והלתיים דף קל"ד [ע"א] צמשה גר שנמגיר והיתה לו פרה וכו' ספק פטור שהמוציא מחזירו עליו הראיה. גמרא, כי אחא רב דימי וכו' חנן ספק פטור אלמא ספקא לקולא ורמיניה חורי הנמלים שנתן הקמה וכו', ר"מ אומר הכל לעניים שספק לקט לקט ספק שכחה ספק ספיקות צגר ארבע לחיזו וארבע לפטור, קרבן אשמו וחלה וזכור צמהה טמאה וזכור טמאה וטהורה הוה איסורא כרת, והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור לפטור, עכ"ל. ופירש רש"י ז"ל [ד"ה קרבן אשמו, ובהמשך] קרבן אשמו וחלה וזכור טמאה וטהורה הוה איסורא כרת, ופטור חמור הוא אסור בהגהה, וא"כ הוה ספק איסורא ואוליין לחומרא. אבל ראשית הגז [המשך דברי רש"י שם ע"א ד"ה וזכור, וע"כ ד"ה ראשית הגז] ומתנות כהונה ופדיון הבן ופדיון פטר חמור הוה ממון לכהן, וגבי ממון אוליין לקולא אע"ג שהוא מלוה מדאורייתא מפני שאין בגוף איסור רק מלוה מן המורה שיתן מן ממונו, לכן אמרינן כל ספק בפדיון הבן המוציא מחזירו עליו הראיה, אבל במקום שאסור לו הגוף איסור כרת או מיתה צדי שמים בספק אוליין לחומרא. ונראה דלפי זה יש להקשות על הצ"י [שם] שכתב לדעת הר"ף אמרינן קולא לנצבע, הלא מפורש בהדיא בגמרא [חולין שם] דגבי איסורא דאורייתא לא אמרינן קולא לנצבע כמו גבי לקט לקט ספק לקט לא אמרינן המוציא מחזירו עליו הראיה. אבל מה שכתב לדעת הרא"ש הוא ניחא, משום דשמיטה בזמן הזה הוא דרבנן לכן מחוייב לשלם המעות, ואלו הוה מדאורייתא הוה ספק שמיטה כמו ספק לקט והוה מחוייב להחזיר השטר ללוה. ועל מה שכתב לדעת רב אלפס הני"ל לפרש המעות לכהן או ספק לקט לקט, וגבי נדון דידן לענין פדיון הבן דשצו אינו דומה לפדיון הבן הגולד, משום דפדיון הבן הגולד הוא המלוה שיתן המעות לכהן או אמרינן גבי ספק המוציא מחזירו עליו הראיה, אבל גבי פדיון השצו או עיקר המלוה היא להציל הנפש ולא לעצור על ללו לא לעמוד על דם רעה, א"כ גבי ספק מחוייב לפדות שלא יצא לידו איסור ללו, וגם על שפיות דמים, כמו שכתב בשו"ע סימן זה [פסעי' ג] כל הממין מלפדות אפילו רגע אחת הוה כאלו שופך דמים. וא"כ לפי זה מאחר שהדין כך שהוא ספק איסור, לכן אף שכתב צ"י [תו"מ] בסימן קפ"ח [שם] שהוא צ"ע אם האב חייב לפדותו, מכל מקום כפינו אומר לפדותו את הבן השצו כמו שכתב באן בשו"ע. ולפי זה ספק לקט לקט דהוה איסור דאורייתא דקמה בחזקת חיובא קיימא עד שיפריש לקט שכחה ופאה, והוא הדין גבי נדקה אם הוא נדקה שמחוייב דהיינו מעות חומש או מעשר, אם הוא ספק הוא בחזקת חיוב. ולפי זה מיושב מה שכתב לקמן בסימן רנ"ט סעיף ה' מי שיש צידו מעות והוא מסופק אם הם של נדקה אי מחוייב ליתן לנדקה, דמיידי דומיא דלקט שכחה ופאה דהיינו דקמ משלך ותן וק"ל:

יב ז ג] האב חייב לפדות את הבן אי אית ליה לאב ולית ליה לבן: הגה והוא הדין קרוב אחר קרוב קרוב קודם דלא כל הימנו שיעשירו עמנו ויטילו קרוביהם על הצבור. הפודה חזירו מן השביה חייב לשלם לו אם אית ליה לשלם ולא אמרינן דהוא מזבחה ארי מנכסי חזירו ונריך לשלם לו (ד) מיד ולא יוכל למימר אני ציית לך דין ואם אית ליה אחר כך טענה עליו יתבענו לדין בדנלא זה אין אדם פודה את חזירו:

סימן רנב

מי הוא הראוי ליטול צדקה. ובו י"ב סעיפים:

א [א] מי שיש לו מזון שתי פעודות לא יטול מהתמחוי מזון ארבע עשרה פעודות לא יטול מהקופה ואם יש לו מאתיים זוז ואינו נושא ונותן בהם או שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם לא

להתיישב אם מחייבו משום שהוא בנו כדמשמע בראש התשובה, אי מחייבו מטעם שהוא שלוחו כדמשמע בסוף שורש קנ"ה צמהרי"ק וצ"ע, עכ"ל צ"י. וא"כ לפי זה י"ל המוציא מחזירו עליו הראיה ואין כופין לפדות מאחר שהוא ממון, או אפשר לומר מאחר הוא צין העכו"ם כדי לאפשרו מאיסורא אוליין לחומרא, וכבר כתב צ"י בחו"מ בסימן ס"ז דף ע"ב ע"א [עמוד שנת] ח"ו, וא"ת הא בפקיאה דממונא נקטינן קולא לנצבע והכא הוה איפכא קולא לתובע. ונראה לי דטעמיה משום דשמיטה איסורא היא, ומקילין דלא תנהוג כיון דרבנן היא בזמן הזה. ונהי דנפקא מינה לענין ממונא והוה חומרא לתובע, מכל מקום כיון דצביקרא דדינא לא אחתינן למנעי אי מפיקין ממונא מהאי גברא אלא איסורא אי נהוג צביעית אי לא, לקולא נקטינן כנ"ל, וככתב רבינו ירוחם צמישרים נתיב [ו] והרי"ף [מכות א, ב] לא הביא אחד מהלשונות, נראה דפסק כלישנא קמא [שם בגמרא ג, א] דשביעיית משמטת דאיסור הוא, עכ"ל. ואני כבר הוכחתי דאדרבה אי הוה איסורא אוליין לקולא דרבנן הוא, אלא סבירא ליה דכיון דנפקא מינה לענין ממונא ומספקא לן ביה, לקולא נקטינן בכלי ספק דממונא דהוה חומרא לתובע וקולא לנצבע. והרמב"ן [שם ד"ה גמרא] וספר התרומות בשער מ"ה [חלק ט] והרמב"ם בפרק הנזכר [שמעין ט, טו] הסכימו לדברי הר"ש [שם פ"ה סימן ג] ור"ם [תוספות שם ע"ב ד"ה איכא] והבי נקטינן, [עכ"ל הצ"י]. א"כ מוכח מכלאן היבא דאיכא איסורא [דאורייתא] אוליין לחומרא לדעת הרא"ש ור"ם, ולדעת הר"ף אוליין לקולא לנצבע ממתנת ממונא. וא"כ גם כאן לענין פדיון גם כן אינו מחוייב לפדות לפי מה שכתב צ"י בחו"מ סימן קפ"ח [שם] והנה צ"ע, וכאן כתב בפשטות מחייב לפדות את הבן אם לית ליה לבן. ועיין בחו"מ סימן קע"ו בשו"ע בסופו [פסעי' מח בהגה] שכתב א"כ הלך שליח בדרך בשליחותו בחנם ונחפס גופו ויש חולקין על זה, והוא מהמהרי"ק [שורש קלא], וככתב בסמ"ע [שם ק"ד] [ע"א] צמשה גר שנמגיר והיתה לו פרה וכו' ספק פטור שהוא שליח חייב לפדותו, ע"ש. אחר כך מלאחי במסכת חולין בפרק הזרוע והלתיים דף קל"ד [ע"א] צמשה גר שנמגיר והיתה לו פרה וכו' ספק פטור שהמוציא מחזירו עליו הראיה. גמרא, כי אחא רב דימי וכו' חנן ספק פטור אלמא ספקא לקולא ורמיניה חורי הנמלים שנתן הקמה וכו', ר"מ אומר הכל לעניים שספק לקט לקט ספק שכחה ספק ספיקות צגר ארבע לחיזו וארבע לפטור, קרבן אשמו וחלה וזכור צמהה טמאה וזכור טמאה וטהורה הוה איסורא כרת, והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור לפטור, עכ"ל. ופירש רש"י ז"ל [ד"ה קרבן אשמו, ובהמשך] קרבן אשמו וחלה וזכור טמאה וטהורה הוה איסורא כרת, ופטור חמור הוא אסור בהגהה, וא"כ הוה ספק איסורא ואוליין לחומרא. אבל ראשית הגז [המשך דברי רש"י שם ע"א ד"ה וזכור, וע"כ ד"ה ראשית הגז] ומתנות כהונה ופדיון הבן ופדיון פטר חמור הוה ממון לכהן, וגבי ממון אוליין לקולא אע"ג שהוא מלוה מדאורייתא מפני שאין בגוף איסור רק מלוה מן המורה שיתן מן ממונו, לכן אמרינן כל ספק בפדיון הבן המוציא מחזירו עליו הראיה, אבל במקום שאסור לו הגוף איסור כרת או מיתה צדי שמים בספק אוליין לחומרא. ונראה דלפי זה יש להקשות על הצ"י [שם] שכתב לדעת הר"ף אמרינן קולא לנצבע, הלא מפורש בהדיא בגמרא [חולין שם] דגבי איסורא דאורייתא לא אמרינן קולא לנצבע כמו גבי לקט לקט ספק לקט לא אמרינן המוציא מחזירו עליו הראיה. אבל מה שכתב לדעת הרא"ש הוא ניחא, משום דשמיטה בזמן הזה הוא דרבנן לכן מחוייב לשלם המעות, ואלו הוה מדאורייתא הוה ספק שמיטה כמו ספק לקט והוה מחוייב להחזיר השטר ללוה. ועל מה שכתב לדעת רב אלפס הני"ל לפרש המעות לכהן או ספק לקט לקט, וגבי נדון דידן לענין פדיון הבן דשצו אינו דומה לפדיון הבן הגולד, משום דפדיון הבן הגולד הוא המלוה שיתן המעות לכהן או אמרינן גבי ספק המוציא מחזירו עליו הראיה, אבל גבי פדיון השצו או עיקר המלוה היא להציל הנפש ולא לעצור על ללו לא לעמוד על דם רעה, א"כ גבי ספק מחוייב לפדות שלא יצא לידו איסור ללו, וגם על שפיות דמים, כמו שכתב בשו"ע סימן זה [פסעי' ג] כל הממין מלפדות אפילו רגע אחת הוה כאלו שופך דמים. וא"כ לפי זה מאחר שהדין כך שהוא ספק איסור, לכן אף שכתב צ"י [תו"מ] בסימן קפ"ח [שם] שהוא צ"ע אם האב חייב לפדותו, מכל מקום כפינו אומר לפדותו את הבן השצו כמו שכתב באן בשו"ע. ולפי זה ספק לקט לקט דהוה איסור דאורייתא דקמה בחזקת חיובא קיימא עד שיפריש לקט שכחה ופאה, והוא הדין גבי נדקה אם הוא נדקה שמחוייב דהיינו מעות חומש או מעשר, אם הוא ספק הוא בחזקת חיוב. ולפי זה מיושב מה שכתב לקמן בסימן רנ"ט סעיף ה' מי שיש צידו מעות והוא מסופק אם הם של נדקה אי מחוייב ליתן לנדקה, דמיידי דומיא דלקט שכחה ופאה דהיינו דקמ משלך ותן וק"ל:

רנב [א] מי שיש לו מזון שתי פעודות לא יטול מהתמחוי מזון י"ד פעודות לא יטול מהקופה. עיין מה שכתבתי לעיל בסימן ר"ן סעיף ד' גבי שנת נומנין לו שלש פעודות ע"ש. [ועיין בחו"מ סימן סס"ח סעיף ג' שיעור מזון שתי פעודות. ועיין בזה"ע סימן ע' סעיף ג' מה שכתבתי שם]:

שו"ע י"ד סימן רנב סעיף א' וב' מעיקר הדין מי שיש לו ר' זוז אסור לו ליטול צדקה. אך י"א שבוה"ז ליכא שיעור זה ויכול ליטול עד שיהיה לו קרן כדי להתפרנס הוא ובני ביתו מהירווח. אולם המציאות בזה"ז היא שזוהו סכום גבוה מאוד, ולפי"ז הרבה מאוד אנשים שאין להם עסק קבוע יהיה להם דין עני והיוו מותרים ליטול צדקה.

רנג א אפילו נותנים לו אלף זה בבת אחת הרי זה יטול. נראה כי דוקא כשהוא גונגל דנותנין אלו היחידים צמורת נדקה, אי נמי לצור מגבו מדידה ויהי ליה, אבל מהקופה ואין צריך לומר מהממחוי אם היה לו מוזן סעודה אחת לא יטול מהממחוי אלא סעודה אחת, וכן אם היה לו מוזן י"ג סעודות לא יטול מהקופה אלא סעודה אחת דוקא, ופשוט. ומה שסיים מרן יש לו הרבה והוא משועבד כו' הרי זה יטול, פירוש אפילו מהקופה אם אין לו י"ד סעודות שלו בלי שעבוד. ומה שכתב עוד יש לו בית וכלי כו' ואפילו כלי כסף וכלי זהב כו', התם צפרק מליאת האשה [כחצות] דף ס"ט [ע"א] רמי אמתימין [פאה פ"ח משנה ט] מדתניא היה משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף, (וכו') בכלי כסף ישתמש בכלי נחשת, ומשני אמר רבא [ברייה דרבנן] צמחרישה דכספא, רב פפא אמר לא קשיא כאן קודם שיבא לידי גבוי כאן לאחר שיבא לידי גבוי. וכתב הר"ף [כו, ב] קודם שיבא לידי גבוי, כל זמן שאינו נוטל אלא צננא אין מחייבין אותו למכור כלי תשמישו, אבל אם הוטרף ליטול מהגבוי צקופה אין נותנין אלא אחר שימכור, וכן כתב הר"ן [שם ד"ה מן] וכן כתב הרמב"ם [ממנות עיי"ט, ט, יז]: והנה ממה דמשנו אמתימין משמע דאם היה לו כלי זהב ומכרם וקנה מהם כלי כסף מו לא מחייבין ליה למכור כלי כסף אחר כך, דהא מתנימין עגמה דמוקמינן לה אחר שיבא לידי גבוי קמני היה משתמש בכלי זהב ישתמש בכלי כסף, משמע דלא מצריכין ליה להשתמש בכלי נחשת מכלי זהב, דכל כי האי הפרש לא מצי למיעבד, ואם איתא דאם היה לו של זהב אמרינן ליה שימכור ויקנה של כסף ואם יטרך אחר כך יקנה של נחשת, אם כן לימני הכי להדיא, היה משתמש

בן כשהלך מביתו נקרא פעם אחת ואפילו נתנו לו מאתיים וזו בעיר אחת יבוא לקבל יותר וכו'. ונראה דפעם אחת הוא פירושו כמו צבת אחת דכתב לעיל בסעיף א' דיכול ליטול אפילו אלף זה וזו צבת אחת כשאין לו מאתיים זה ולא אמרינן דילמא עד מאתיים זה ולא יומר אלא יכול ליטול יותר אפילו אלף זה, הכא נמי בכל הדרך מקרי פעם אחת ויכול ליטול יותר ממאתיים זה אפילו אלף זה עד מקום שחשב ליקח, וזה פשוט:

יטול צדקה ואם יש לו מאתיים זה חסר דינר ואינו נושא ונותן בהם א אפילו נותנים לו אלף זה בבת אחת הרי זה יטול: הגה ומי שהולך מציתו ונוסע מעיר לעיר לקבץ כל הדרך

שהיה צדעמו ליטע בן כשהלך מציתו נקרא (א) פעם אחת ואפילו נתנו לו מאתיים זה צביר אחת יכול לקבל יותר ומכאן ואילך אסור: ואם יש לו הרבה והוא עליו בחוב או שמומשכן לכתובת אשתו הרי זה יטול ואם יש לו בית וכלי בית הרבה ואין לו מאתיים זה הרי זה יטול ואין צריך למכור כלי ביתו ואפילו הם של כסף וזהב כמה דברים אמורים בכלי אכילה ושתיה ומלבוש ומצעות וכיוצא בהן אבל מגדרה או עלי שהם של כסף מוכרם ולא יטול מהצדקה והא דאין מחייבים אותו למכור כלי תשמישו של כסף וזהב דוקא כל זמן שאינו צריך ליטול מהקופה אלא נוטל בסתר מיהידים אבל אם בא ליטול מהקופה של צדקה לא יתנו לו עד שימכור כליו: הגה וכן במקום דאיכא תקנה שלא ליתן נדקה למי שיש לו דבר קצוב אין חושבין לו בית דירה וכלי תשמישו כל מי שהוא עשיר אסור ליתן לגבוי אף על פי שהם גדולים אם הם סמוכים על שלתן אציהם וכל זה דוקא דרך נדקה אבל דרך דרוון וכבוד יכול לקבל אדם כדאמרינן הרנ"ה ליהנות יהנה כאלשע: **ב** ב יש אומרים שלא נאמרו השיעורים הללו אלא בימיהם אבל בזמן הזה יבול ליטול עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריוח ודברים של מעט הם:

ג ג מי שהיו לו קרקעות ואם ימכרם בימות הגשמים ימכרם כוול ואם יניחם עד ימות החמה מוכרן בשוויין אין מחייבים אותו למכור אלא מאבילים אותו מעשר עני עד חצי דמייהם ולא ידחוק עצמו וימכור שלא בזמן מכירתו: [הגה] יש אומרים שאין מאבילין אותו רק עד שיכול למכור קרקעותיו בחלי דמייהם: היו שאר האדם לוקחים ביוקר והוא אינו מוצא מי שיקח ממנו אלא כוול מפני שהוא דחוק ופרוד אין מחייבים אותו למכור אלא אוכל מעשר עני והולך עד שימכור בשוה וידעו הכל שאינו דחוק למכור:

ד ד בעל הבית ההולך במקום למקום וכלו מעותיו בדרך ואין לו מה יאכל יטול צדקה ובשיחזור לביתו אינו חייב (בלום) [לשלם]: [הגה] דהוה ליה כעני והעשיר דליתו מייד לשלם:

ה ה מי שפירנס יתום והיה מכוון למצוה ובשהגדיל תבע ממנו מה שפרנסו פטור: הגה אפילו היה לו לימוס באומה שעה אם לא שפירס שדרך הלוואה פרנסו ודוקא ימוס אבל אחר אפילו צתם נמי אמרינן שדרך הלוואה עשה מאחר שיש לו נכסים ועיין בחשן משפט סימן ר"ל סעיף כ"ה:

בכלי זהב ישתמש בשל נחשת, אי נמי לימני הכי, היה משתמש בכלי זהב וכסף ישתמש בכלי נחשת, ומהיה הכונה דתמיד בכל גוונא יחייב למכור כלי זהב וכסף ואז יטול מהגבוי, אלא ודאי דכתיבנא. וכן משמע לשון הרמב"ם שכתב ח"ל, שימכור ויקנה פחומים ממה שהיה לו מזהב לכסף, ואם היה לו כסף יקנה נחשת, אלא דנראה לי דדוקא בכלי תשמיש שהם כוסות וקערות וכדומה עבדינן האי דינא, משום דאמר מאיסי עליה, אבל כגון מגרדה ועלי ומנורה אפילו מכר של זהב וקנה כסף, חזר ומוכר של כסף, דכיון דליכא למיחש למידי כהא דכוסות וקערות דהוי כלי אכילה דמני למימר לא מקבל עלי, ואפילו של נחשת שפיר סגי ליה ויכול להחליפם מזהב לנחשת. (ומתימין) [וצרייתא] דקמני של זהב ישתמש בכלי כסף מחוקמא כחוקמא דרב פפא, דכאן קודם שיבא לידי גבוי דמייירי בכלי אכילה דאי צמגרדה אפילו לא בא לידי גבוי מחייב למכור, אלא בכלי תשמיש דאכילה אם אחר שצא לידי גבוי מצריכין אותו למכור אם היה של זהב לשל כסף. ואוקמתא דרב זבד הגם דלא מחוקמא מתניתין הכי, עכ"ז דצריו מצד עגמם אמת, ליה פסק כותיה דהא סברא היא באופן דכלי אכילה אין מחייבין אותו למכור מזהב לנחשת, אלא אם פיתח ומכר של זהב וקנה של כסף הרי זה יטול מהגבוי ולא הצריכוהו עוד למכור של כסף, וכלי מגרדה [ויכולא] (ו) צו ימכור ויחזור וימכור עד שיעשה של נחשת ושל עץ כדי הטרך. וצאמת כי דצרי רמב"ם לפי זה אינם מדוייקים, שכתב אהא דכלי מגרדה ויקנה פחומים מהם, משמע דאפילו מגרדה יפחת צדא מדריגה דוקא, והנראה לענ"ד כתבתי ונכון: **ב** יש אומרים כו' יבוא ליטול כו'. פירוש מהיחידים, ולא מהגבוי צקופה דוקא עד שלא יהיו לו י"ד סעודות, וכל מה שהוא גבוי ציד הגזברים דינו כקופה. וצקופה אין חילוק בין צימיהם לצימניו: **ג** מי שהיו לו קרקעות ואם ימכרם בימות הגשמים ימכרם בוזר וכו'. לא פירס הרב כמה הוא שיעור הוול, והש"ך [ס"א ה] כתב ואין משגיחין לראות כמה הוא שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 590 ז' י"ד ח (רג - רט) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מיהו צהא דידן גס אס לא נסבור כר"ת נראה דמותר לשנות כיון דלא סיים בדבורו הכנסת כלה ידועה ורק בקש למנוח הכנסת כלה דעלמא כ' להצבאי לזקק לא היתה אז גוס מנוח הכנסת כלה לפניו א"כ קרוב לשמוע דכתיב לא שייך כלל יד עניים אכן כמש"כ בתשובת מהרש"ם ח"א סי' נ"ב צ"ע חיבורו חו"מ סי' ר"יג, וכן כלפי הגודר ע"מנו איכא אומדנא דמוכה אלו ידע שח"ה עני במתיקה גדולה הי' בזהר שיתנו לו, ובזקקה דיני אומדנא מכריעים כמש"כ הש"ך סי' רנ"א ס"ק ע' צ"ע תשובת מהר"א מזרחי, ועל סמך זה החיר הגאון מהרש"ם נדון הדומה לני"ד שם סוף סי' מ"ט. **ומש"כ** כ' מעובדא דמין הח"ם ז"ע שאמר דת"ה הוא צבחינת מלך דפורן לי גדר ומותר לשנות עבדו מזקקה לזקקה, חני לא ראיתי דבר זה ומאן דמסהיד עלה ודאי נאמן עלינו, ומכ"מ אין לדמות להוראת שעה, דודאי גם הח"ם ז"ע לא אמרה רק בעובדא שצ"ה גדול מפורסם לעירו, ודני כמלך מאן מלכא רבנן, אבל לומר כן אצל כל ת"ה צומנינו אין הדעת נותן כן.

אבל צל"ה יש ללמד דת"ה עני שהיה צמאוקה גדולה, והיה מלוא צעפתה ויש צוה כבוד התורה וגם להחיות עני מרודה מלוא לשנות עבדו מזקקה כ"ל שלא ניתנה לאדם וצוה עדיון לריך לי ציבור, אמנם מה דל"ע אס מותר לגנוב דעת הצרייות צוה דמצקש עבד הכנסת כלה ואינו שאל אלא צעביל דבר אחר, ואסור לגנוב דעת הצרייות כמבואר חולין ל"ד ע"א ובאורן צח"מ סי' רכ"ח, ורק צ"י דברים מותר לשנות צ"מ סי', ועיין מג"א סי' קצ"ו בהנבנת המדות, ואס' הי' זה מן העניים שכופים על הזקקה ולא הי' אפשר להוציא ממנו אלא צדק זה אולי הי' מותר דהיינו מכניסים אותו בגדר כפיה בדברים, ועיין יצנות ק"י ע"א לענין חליה מועתה כה"ג, אבל זולת זה ל"ע אס מותר, אבל אס כבר עשה נראה דאפשר לשנות כ"ל.

ג] **ודע** דראיתי להגאון מהרש"ם ח"א סי' מ"ט שם כ' ומלאתי צ"י סוסי רנ"ט צ"ע צ"ע בגמ"ר דכחוצות ראובן נדר צעת לרה מעות וצגדים לעניים ושאל אס מותר למכור הצגדים ויחלק המעות שצ"י יספיק לרוב העניים והשיב דיחיד יכול לשנות זקקה שלו לדבר מלוא כמו עובי העיר צלדקות של צני העיר ע"ש, וא"כ לשיעת ר"ת דצני העיר יכולים לשנות אפילו לדבר רשות הי"ד יחיד יכול לשנות כ"כ יע"ש, ואני חמה אס פלטה קולמסו של הגאון דבר זה, דאין יתכן שנתיר לשנות ליחיד אפילו לדבר רשות וכל הראשונים אסרו משום צפ"ך זו לזקקה, ומה זה דמיון לצני העיר שהותן כבר מסר להם ויאל ידי נדרו, והרי זה ממש קושיה הרא"ש על

ר"ת הנ"ל דהקשה עליו דליכא לפרש דעד שנא צא ליד גצאי מותר לשנות אפילו לרשות משום צפ"ך זו לזקקה, הרי דפשיטא נ"י להרא"ש אליבא דר"ת כמש"כ. **ומה** דעשה המהרש"ם סמוכין לחידוש שלו מדברי הגמ"ר הנ"ל אסתמיה דמה מלא שם, דהלא לא קאמר הגמ"ר רק דכיון דגס הצגדים וגס המעות שמקבל עבדו שניהם לעובת העניים מותר לשנות כה"ג ממנו למלוא כמו עכ"ל צע"ה, ואין נדון מזה על שניו לדבר רשות, וקרוב נדון הגמ"ר ל"ע מותר עש"י מש"כ בתשובת מצוי"ע ח"ג סי' ע"י המזכרת, ואין צל"ה להאריך עוד צוה.

והרינו יודיו דושי"ת – מלפ"ה לישועה קרובה ע"ע ח"ה סי' קפ"ד א

סימן קכ

כבוד הרב המופלג עובד צח"י יקר רוח ר' פייבל קצבורג חי"ו,

אחדש"ט ושי"ת, **בעברי** היום על מכתבים ישנים מלאתי דאחי לדי מכתבו של כבודו מר"ה חייר שלא השבתי עניו.

אשר שאל צאחד שיש לו סכום כסף וחי' מספיק לפרנסת ציחו ל"ב חדש, אך רולה לקחת כסף הנ"ל ולקנות צו דירה קטנה או דבר אחר להשכירו אך דמי השכירות לא יגיעו לפרנסת חדש צחדשו ועי"י שוב נרץ לזקקה, האס מותר לשנות כן, או שמיד שלקה כסף הנ"ל יש לו דין עשיר ויהא אסור לו ליקח מן הזקקה ויתפרנס מן הכסף עד שלא ישאר לו מזון י"ב חדש.

לדידי פשוע מאד דיכול לשנות כן דלמה דקוי"ל צו"ד רנ"ג סי' ו' והוא מהטור צ"ע סמ"ק דצו"ד אפי' יש לו מאתים זוז לפרנסת שנה אחת יכול ליעול מן הזקקה א"כ גס אס לא יקנה ומספיק לי ל"ב חדש מכ"מ מותר ליעול, ועט"ס הטור דרק כשהי' מעשר עני לקע שכתה ופאה וא"כ כשיעבור שנה צפרנסת י"ב חדש יהי' מתנת עניים מוכנים לפרנסתו משא"כ צומניו מותר ליעול עד שיהי' לו קצן שממנה יכול להצפרנס הוא וציתו.

מיהו כצח"ה צמקו"א דגס אס אין לו קצן מי שיש ללמון סי' קכ"ה משכורת קצועה שממנה מתפרנס צריוח פשיטא דאסור ליעול, מכ"מ כהיום גס מי שח"ה מתפרנס ממשכורת דרך הכבוד, מכ"מ כשמגיע לשאלת הדירה אין זה די לקנות או אפי' לשכור שח"ה זה צא"י אלא ציוקר מאד פשיטא דלענין דירה עכ"פ נחשב עני כיון שאין לו מאתים זוז צע"ך של היום, והכל לפי המלצ' והחקופה כמבואר צטור וצמרדכי וצשאר פוסקים. ע"ע ח"ה סי' קל"ה ה

One who has a steady income that suffices for his needs cannot accept charity even if he has less than the amounts mentioned above. Regarding specific expenses such as buying a home or making a wedding, even one who has enough to otherwise support himself may accept charity if necessary.

מתי אין מחשבים את הר' זוז הנ"ל שו"ת שבת הלוי ח"ב סימן קכ מי שיש לו פרנסה והכנסה קבועה המספקת צרכיו אסור ליקח צדקה אף אם אין לו ר' זוז. לאידך גיסא, עבור הוצאה מיוחדת – כגון לקנות דירה – מותר לקחת צדקה אף כשיש לו יותר מפרנסת שנה.

(*) וקיס שם [וממדי] כגל קמא סימן רנ [אע"פ שהיה לו [אלג'שע] הרבה יומר ממאמץ זה, ועיין לעיל סימן רמ"ו סעיף כ"א [בהגה] שכבז דוקא דרוין בדבר מעטע וכו':
ג. טור [עמוד ג] בשם יש אומרים, וכן כבז ס"מ"ק [סוף סימן רמ"ח] ועוד פוסקים [מנדיז כגל כמלא רמ"ח, כש רבנו אפרים ובסם אור-חיים הלכות נדקה סימן ט']
ה. ברייתא כגל קמא דף ז' ע"א וע"ב. כל המשיך לעון הרמב"ם פ"ק ט' מולכות תחנות עניים דין [טז] י"ד:
ט. בגיטת הר"ף שם [ג] א' וכפי פירוש הרמב"ם ספק ט' מהלכות ממנות עניים [הלכות טז]:
י. כפי פירוש התוספות [שם ע"א ד"ה אין לנדיז הר"ף [שם]:
יא. שם בגמלא:
יב. משנה ד' פ"ק ה' לדלא ומכאן, וכאשר בההיא ק"ו הוא כגמלא [ממנות עניים טז] ועוד [עמוד ג]:
(*) וכן כבז הרמב"ם פ"ק ט' [שם]:
ג. רבנו ירום וחב"י י"ט [פ"א קסו, ג] בשם ספר התרומות שער ס"ה [י"ב] סימן ג' בשם משנות הר"ף [פ"א סימן קט"ז]:
ד. מוכרי מדינת

ה מי שהיו לו קרקעות בו'. הממכר העומק לשון הרמב"ם [ממנות עניים ט, טז], ודעתו מוזכר דכבדלא ליה כגריסת הר"ף [כגל קמא ג, א], ומיירי בעשיר שאף אם ימכרם לפי הול יהא לו שיעור ממאמץ זה, דאלו אין שוין אף לפי הול ממאמץ זה לכולי עלמא, נותנין לו אפילו אלף זה כבז אחת, דהא הוה ליה עני. וכן כבז הב"ח [עמוד נא דבור ראשון ד"ה ומ"ש], ומכל מקום כיון שאין לו מעות ממאמץ זה ויטעך עכשיו צימות הגשמים למכור זול, אין ממיצין אותו למכור אלא מתפרנס מן הנדקה עד חצי דמי הקרקעות, ואין משגיחין לראות כמה הוא מוצל עכשיו, אלא צין מעט צין הרבה מאכלין אותו עד מחלה, לפי שעד מחלה הדך להחיל ולא יותר, ואם שאר בני אדם לוקמים ביוקר הוא אינו מוצל למכור אלא זול, מאכלין אותו אפילו יותר מעד חצי דמי הקרקעות, וזה דעת הרמב"ם. אבל דעת התוספות [שם ג, א ד"ה אין ורבינו ירום] [נמדי יט מ"א קסו, ג] וסמ"ג [ענין קסב רמ, ג] בגיטת הר"ף שאין משגיחין ליתן עד דמי הקרקעות אלא לז, אלא רואין אם יכול למכור צימות הגשמים בחצי דמיהן אין מאכלין אותו, אבל אם לא יוכל למכר בחצי דמיהן מאכלין אותו, ואין משגיחין לראות

כמה יתנו לו, אלא אפילו יותר מדמי חצי הקרקעות נותנין לו, כיון שאינו יכול למכור אותו בחצי דמיהן, לפי שעד מחלה הדך להחיל ולא יותר, וכבז הטור [עמוד ג] שכן העשיר, וכן הם דברי הר"ף בשם יש אומרים וכל זה צבור, ולא כבז"ח [עמוד נא ד"ה ומ"ש] שהשיג על הטור והר"ב צדכיים שאינם נכונים. גם דברי הנימוקי יוסף ריש כגל קמא [ג, א ד"ה מי שהיה וד"ה יוקלא] מעוררבים זה, וכבז השיגו הר"ם מטיקטיין בגליון האלפסי [הוצא מהדפי אנטיקס שם אות ה], ע"ש. כתב רבינו ירום [שם] בשם הר"ר יונה, כי מארינן דמאכלין אותו עד מחלה דמיהן שיסו צימות החמה, אין

מאכלין אותו הרבה ציוס אחד, אלא דבר יום ציומו כדי פרנסתו עד חצי דמיהן, ולגבי עני הוא דמין [פאה פ"ח משנה ח] היה לו מאמץ זה פחות דמיהן אפילו אלף זה כבז אחת הרי זה נטול, עכ"ל, ומצינו ב"י [עמוד נא ד"ה כבז] דלרבי משה [אות ו]:
א קרקעות בו'. מלמד בית דירה, טור [סוף עמוד ג]. כלומר דהא אין ממיצין אותו למכור בית דירה, כדלעיל סעיף א', וכן כבז נמוקי יוסף [שם ד"ה מי שהיה] בשם הרמ"ה והר"ש [הגהות אשר"י שם פ"א סימן ג ד"ה מי], וכן כבז התוספות [שם ג, א ד"ה מי] והמרדכי [שם רמ"ג]:
ז ביוקר וכו'. אבל אם החלו כל הקרקעות אף של אחרים, אפילו אם החלו שאינם שוים כחצי דמיהן, אם יכול למכרן שיהיה לו מאמץ זה לפי הול רצין למכרן ולא טעול מהנדקה, טור [עמוד נא] ופוסקים:
ח אלא אובד מעשר עני והודף בו', ונמוקי יוסף [כגל קמא ג, א ד"ה אפי' טולא] כתב כשעור מלי דול ארעא טפי מדכולי עלמא, ומצינו ב"י [עמוד נא ד"ה הר"ף] ולא משמע הכי צדכין (הרמב"ן) [הרמב"ם] [עמוד עניים ג, טז] והטור [עמוד נא] והשו"ע ושאר פוסקים, אלא מאכלין אותו והולך עד שימכור צבואה, וכן עיקר:
ט אינו חייב ב"ב. וכבז רבינו

ירום [נמדי יט מ"א קסו, ג] דלאו דוקא נטל מקופה של נדקה, אלא אפילו מאלס צעלמא שפרנסו דרך חסד ונתן לו די סיפוק, כיון שאל היה לו נכסים בצומה שעה. אמנם אם היה לו נכסים או קרקעות אפילו צד אחר, חייב לשלם אם מצורו מוצעו, וזלמי צימוס עני, כמו שכבז בספר התרומות [שער סה מ"ב סימן ג] בשם משנות הר"ף [פ"א סימן קט"ז] שהן יתום ויתומה צמון צימוס אין לו עליהם שום מציעה, ואפילו יש להם, אם לא שכבז"ח שנתרות הלוואה זן אותם, אבל כסתמא לא, עכ"ל. ומצינו ב"י [עמוד נג ד"ה ומג], וכן הם דברי הר"ב בסעיף ה':

כמה יתנו לו, אלא אפילו יותר מדמי חצי הקרקעות נותנין לו, כיון שאינו יכול למכור אותו בחצי דמיהן, לפי שעד מחלה הדך להחיל ולא יותר, וכבז הטור [עמוד ג] שכן העשיר, וכן הם דברי הר"ף בשם יש אומרים וכל זה צבור, ולא כבז"ח [עמוד נא ד"ה ומ"ש] שהשיג על הטור והר"ב צדכיים שאינם נכונים. גם דברי הנימוקי יוסף ריש כגל קמא [ג, א ד"ה מי שהיה וד"ה יוקלא] מעוררבים זה, וכבז השיגו הר"ם מטיקטיין בגליון האלפסי [הוצא מהדפי אנטיקס שם אות ה], ע"ש. כתב רבינו ירום [שם] בשם הר"ר יונה, כי מארינן דמאכלין אותו עד מחלה דמיהן שיסו צימות החמה, אין

ציונים מהש"ך
עם ציונים מהש"ך

ד מרכיז מהגהות הבבא קמא [רמ"ב] בהיות אפי' נכסות פ"א סימן י' ד"ה הוציא:
ה"ה ברכות י, ב:
ו טור [עמוד ג] ושאר הרבה פוסקים [תוספות כגל קמא ג, א ד"ה אין סמ"ג שכן עני רמ, ג בשם רבינו הקדמונים זלפי; רבינו ירום נמדי יט מ"א קסו, ג בשם הר"ר יונה]:
ז טור [עמוד ג]: (*)

הגהות והערות

[*] צדכין הויתולת מקס"ו אין כאן ס"ק ט'. מהתורות ולגל ס"ק ז"ח ס"ק אה, וכדי שלל נטות את קר האומיות צימו וזלמ

ביאור הגר"א
קמא דרש"י פירש כפירוש הרמב"ם [שם] ושו"ע, אלא פירש אעני, וגם כן הגירסא מהופכת. וממה שכתוב שם [במריא] אלא דאוקר בו', דוקא משום שפשי, אבל בלאו הכי אפילו שוה יותר ממאמץ בו', תוספות שם בארבע דיבור. ועיין הגהות אשר"י שם [פ"א סימן ב] ד"ה מי בו', ונמצא בזה ארבע שיטות, שני פירושי רש"י, ושני פירושי להר"ף, והגירסא מהופכת נכבד לעיל (ע"כ): [ח] נפשי ד הגה' דתרה ליה בו', כמו שכתוב שם [פאה פ"ה משנה ד] וחכמים אומרים עני בו': [ט] נפשי ה' מי בו' אפילו בו', כמו שכתוב ועיין תוספות שם [בבא קמא ג, א ד"ה אי כו', וזהו שכתב [ומ"א] ויש אומרים בו': [ט*] [הגה' (ליקוט) ויש אומרים בו', לפירוש התוספות שם, וכן פירש רש"י שם [ע"כ] ללישנא אחרינא, אלא שהגירסא מהופכת לפירושו. וללישנא

באר היטב

(ד) ב"ב. כתב הש"ך [ס"ק ה] דמיירי בעשיר, שאף אם ימכרם לפי הול יהא לו שיעור ממאמץ זה, דאלו אין שוין אף לפי הול ממאמץ זה לכולי עלמא, נותנין לו אפילו אלף זה כבז אחת, דהא הוה ליה עני. וכבז רבינו ירום, כי אמרינן דמאכלין אותו עד מחלה דמיהן, אין מאכלין אותו הרבה ציוס אחד, אלא דבר יום ציומו כדי פרנסתו עד חצי דמיהן, ולגבי עני הוא דמין היה לו מאמץ זה פחות דמיהן אפילו אלף זה כבז אחת הרי זה נטול, עכ"ל: (ה) ביוקר. אבל אם החלו כל הקרקעות אף של אחרים, אפילו אם החלו שאינם שוים כחצי

דמיהן, אם יכול למכרן שיהיה לו מאמץ זה לפי הול רצין למכרן ולא יעול מהנדקה, טור ופוסקים, [ש"ך ס"ק ז]: (ו) צדקה. וכבז רבינו ירום דלאו דוקא נטול מקופה של נדקה, אלא אפילו מאלס צעלמא שפרנסו דרך חסד ונתן לו די סיפוק, כיון שאל היה לו נכסים בצומה שעה. אמנם אם היה לו נכסים או קרקעות אפילו צד אחר, חייב לשלם אם מצורו מוצעו, וזלמי צימוס עני, כמו שכבז בספר התרומות [שער סה מ"ב סימן ג] בשם משנות הר"ף [פ"א סימן קט"ז] שהן יתום ויתומה צמון צימוס אין לו עליהם שום מציעה, ואפילו יש להם, אם לא שכבז"ח שנתרות הלוואה זן אותם, אבל כסתמא לא, וכמו שכבז הר"ב בסעיף ה', [ש"ך ס"ק טז]:

If by selling his assets immediately he will have sell at the off-season price, he may accept charity to tide him over until the better season. Rema cites Poskim that allow this only if he will have to sell at a devaluation of more than half. However, if he cannot sell at their proper value because the buyers are aware of his dire straits, he may instead accept charity as needed until his situation stabilizes and he can sell them at their fair value. Similarly, even a wealthy person who is on the road and his funds are depleted, can accept charity as needed until he returns home and does not have to repay the money to charity.

שו"ע י"ד סימן רנג סעיף ג' ו', באה"ט שם אפילו יש לו נכסים שוים יותר מר' זה, אם יצטרך ע"ז למכרם בומן הוול ולאחר זמן יכול למכור ביוקר, יכול ליקח צדקה כדי חייו עד שיכול למכרם בשוויים, ולדעת הרמ"א יכול ליקח עד שיכול למכרם עכ"פ בשווי חצי דמיהם. אולם אם הוול קרקעותיו מחמת שדחוקו ידוע לקונים, אין מחייבים אותו למכור ויכול ליקח צדקה עד שימכור בשוה. וכן בעה"ב הוולך בדרך ואין לו מעות עכשיו יכול ליתול צדקה עד שיחזור לביתו.

[דף טו ע"ב - סח ע"ב]

ליתר עיון

דף סז ע"ב שוכרין דו בית כו' ואח"כ משיאין דו אשה כו'. דקן הוא דקן ארץ שינה אדם לו בית ואח"כ ישא אשה כדאמרין פ' משנן מלמיה ז' והיינו די מסכורין זה הבית שזה הוא הסכורין הראשון שיש לאדם ואחר כך לרבי הבית זו מטה כו' : שדקא ד'עני בן טובים א' כו'. [וכן לקמן לענין קן טובים א' מנפודי כו'] דהיינו שהורגל בכך אלל אבותיו והכי משמע ליטנא דאשר יסכר לו ולא שייך לניימר ביה דלא איבעי ליה לפטוקי נפשיה כו' כדלקמן : מדרהבנא קאביינא כו' בעתם דא נאמר א"א בעתו כו'. פרש"י לפי מה שהוא כו' לפי לימודו עכ"ל אין זה נמשעותו בעמו אלל לפי זמנו ואפשר דהא דשינה למכתב בעמו לשון יסוד לא איבערין אלל לג"א לפי לימודו ועוד נראה דודאי גם זה האיש לא היה סועד בכל פעם בתרנגולת פסומה ויין ישן אלל לפי זורק שעה לבריאתו ולימודו לפי זורק שעה קאמר והשחא יוחא דליכא למימר ביה דלא עבי לפטוקי נפשיה כולי האי כדלעיל וק"ל : ששוב מותנה הא דא שריף כו'. יש לדקדק בזה כיון דמדקדק לא לא שקיל מדקתני ואינו רוצה להתפרנס כו' א"כ מאי משני לרבנן לפחות לו לשום מתנה הא לר' מאיר נמי קאמר שכבר נתנו לו ואינו רוצה להתפרנס מן הדיקה וליכא למימר לפחות לבוס מתנה שלא בדרך דקה דא"כ מאי קפריך לשום מתנה הא לא שקיל דאימא שלא בדרך דקה שקיל לשום מתנה ודו"ק : [גוה ד' אדם כו' דכתיב הוה בוצת כו'. עיין במדושו פ"ק דסוטה ח'] : ארבע מאה זוזי כ"כ מע"א יומא דכפורי כו'. דקדק ליתן דקה זו הגדולה עי"כ שנות זה היא מכריע לטובה א"כ צו ציוס לריך העני בומר לפקודתו ואע"ג דבשני מאות זוזי לא מקרי שוב עני ואסור לקבל דקה מ"מ ד' מאות זוזי כפ"א שרי לעני לקבל כדתנן במתמיהן ט' דפאה ומיהו כי עייפינהו ושדרינהו ויהיה צו ציוס ז' קשה היך קבל הכפל כיון שכבר קבל ארבע מאות זוזי ועשה עשיר ודוק לומר שכבר הוליא צו ציוס יותר מנ' מאות עד שלא נשאר צו מאות זוזי כו' : וזוהיא ק"י"א ואורהא כו'. להדקה מזלל מדניה של גיהנם לעוה"כ כדאמרין פ"ק דב"ב ל' והיו צעירי הנך ז' אלפים יגדירי שנתן מועטים הם לפי עשירו כדאמרין לעיל לפוס גמלא שימנא : ומצ"ע עיניה מרמאי כו'. מיהו לא היה רואה איה עני נוטלה דהא משיב הך דרבי אבא פ"ק דב"ב דנומנה ואינו יודע למי נומנה ע"ש :

דף סח ע"א תד"ה כאן פאהר שבא כו' וק"ק דמשנה כו' ומשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו פמבור כו' עכ"ל. אלל לפרש"י אע"ג דמתני' איירי קודם שצא ליד גיבוי אין הכרח להנבייתא עליה קאי ומיירי צכה"ג כיון דליתו מפורש צממני' צהדיא דאיירי בקודם שצא ליד גיבוי ודו"ק : בד"ה אי נימא עני כו' א"א פאו עני עני בדעת והשתא אין פארש כו' עכ"ל. ר"ל ולא שהעמי והעשיר ממש אלל שיש לו עכשיו נכסים כמעקרא וא"כ א"א לפרש שמין הנכסים שיטמו צבא וק"ל :

דף סח ע"ב בפרש"י בד"ה ניוונת אין אם באה אינא כו' או בנערות עכ"ל. דקדק לומר צבאה לינשא משום נערות דאם כבר ניסת אף היא אינה ניוונת והיו כמו צוגרת ואי לא מתאה כיון דגדולה היא ויתרה אלל בקטנה אף אם כבר ניסת לא ויתרה וק"ל : תוס' בד"ה ומו אמר רבא הכי כו' בודפסק ד"ע רבא ברבי כו' ניוונת אין כו' עכ"ל. דהוה הקושיא טפי בפשיטות מרבא גופיה דע"כ ס"ל התם צאינה ניוונת דהיינו צניסת צנערות דלריכה למחות ועוד דמהיהא דניונת אין שצאינה ניוונת לא תקשי נמי מצוגרת לחוד דלריכה

המורגן כדאימא פרק היוזקין א' שהרי נקדמיון מג' עשירים שקודם המורגן היה צירושלים כדאימא סס ואע"ג שיער ריב"ז דג' אלגרות של ג' עשירים שרפו ככר הנריון שהיו שם שאל ממון בית אביך להיכן הלך אשאר ממון של נקדמיון שלא נאבד אז : ושאלמה בוד"ה מבוזן חפר בר'. עיין פרש"י ועי"ל צהיפך כל מי שאינו נותן דקה כלאוי הוא מסכר המלל שהוא קיום ממון : ואמר אשריכם ישראל בובזן שאתם עושין רצוננו ש"ה מקום כו' ובזבזן שאין עושין רצוננו כו'. אמר אשריכם על שני הדדדים כי צלמת שני ההפכיות הם למעלות ישראל כי כל אומה ואומה יש לה שר ומול בשמים משא"כ ישראל שאין להם שום מול אלל הם חלק ה' כי יעקב חבל נחלתו וע"כ כשעשין רצונו הם למעלה מכל האומות ושריהם כמ"ס ב' הנבט נא השמיה וגו' שדרשו שהוליא את אברהם החולה למעלה מכל צבא השמים דאין הצטעה אלל מלמעלה למטה אלל כשאין עושין רצונו כו' הקצ"ה מסלק שכינתו מסו והרי הם שפלים וצדיים מכל האומות שיש להם שר ומול וישראל אין שר ומול :

דף סז ע"א בד"ה זהב הרי כו' פר"ח דבכ"י זהב מיירי בגוין נזומים כו' עכ"ל. לא ניחא להו לפרש כפרש"י דלמלא דמשני צדהבא פריכא מפלגיין בין גרוטאות גדולות וצין דקות ועיקר חסר מן הספר דפריכא משמע צין גדולות וצין קטנות ועוד לפרש"י למאי דמוקי לה צדהבא פריכא מוקי לצרייתא ככלים של כסף וחור ממאי דמוקי לה מעיקרא ככלים של זהב והל"ל לעולם ככלים של כסף וצדהבא פריכא אלל לפר"ח ניחא דהשתא נמי מוקי צרייתא ככלים של זהב ודו"ק : בא"ד בכ"ז מבייא ד"ה פירוש שבומד בב"זותיו כו' עכ"ל. הוצרכו לפרש כן לפר"ח דלפרש"י ניחא בפשיטות דהכי פריך דלא הל"ל ככלים דמשמע כלים אחרים ממין אחר דהיינו של כסף אלל ככליו דהיינו כלים של זהב מאותו מין אלל לפר"ח א"כ מאי משני צדהבא פריכא דהא אכתי כיון דמאותו מין הוא הל"ל ככליו אלל דהכי פריך דאי הוה איירי ככלים של זהב דהיינו נומים הל"ל ככליו שבומד ככלותיו כו' ודו"ק : בד"ה א"א ארישא מדרבנן פריך עכ"ל. דאע"ג דהלכה כרבנן שמעון בן גמליאל כמ"מ היינו צממנה אלל לא צברייתא כדמוכח צממה דוכמין וק"ל :

ח"א דף סז ע"א איבעית אימא פבורו הוא דעבד כו'. להאי חירווא משמע דאפילו הוה עבד כדעבי למיעבד כיון דלא עשה כן משום מזהה אלל לכבודו ה"ל שלא לשמה ועגש עליה ואין להקשות הא אמרין גבי דקה אפילו שלא לשמה יש לו שכר עליה כדאמרין ג' כדי שימיה בני וכו' ודרשו דן וצמנוני נא צואת וגו' ד"ל האי שלא לשמה לכבוד הוא גרע טפי כמו שמחלקין התוספות נפסקים הן אהא דאמרין לעולם יעסוק אדם בצורה אפילו שלא לשמה כו' ובעלמא אמרין ון טוב לו שלא נצרא ע"ש ורביס דבור הוה שמקצין עושר ששהם שלא בצמונה וצמילול השם כגולת עובד כוכבים ואח"כ מתגדדים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולמה להם צרכת מי שצריך להיות להם שם ותפארת ואין אלל מזהה הצעה בעצירה ואין לעושר הוה מלל וקיום כדאמר הכ"ל : צאי דך בעקבי הוצאן כו'. פרש"י לנאח בעקבי האנן כו' ויהיה פועל עומד אלל לפי עינין זה הדרס נראה שהוא פועל יואא וכו' הוליא לך מונומיהן בעקבי האנן דהיינו מצין טלפי הנהמות שוכר ודכ אל תקרי גדיומין אלל גיומין משום דלפי פשוטו מה שקראם גדיים צמקום הוה אין לו מקום ומיניו אל תקרי צכה"ג :

יתר עיון: מהרש"א כתובות דף טז: ד"ה שלקח מדייק מדברי הש"ס שדוקא נתנו דברים יקרים לעניים שהיו בני טובים ואין האשמה עליהם במה שהרגילו עצמם בדברים כאלו, משא"כ לעני שהרגיל את עצמו לכך יש טענה עליו שלא הוה ליה לפנוקי נפשיה כל כך.

עיקר, דהא חשיב כאלן הדרכך המעולה יותר, ונתון לו ממנה הוא דרך שאינה מעולה (כן כתב) [גל קך י"א], כמו שכתוב אחר כך. וז"י [שם ד"ה וכתב] פירש (שכאלן) [שציון] שלא העני לגמרי אינו מתצייש כל כך, והוא דחוק, ולפי גירסת הטור אחי שפיר דהכי קאמר, דנחמיה הממנה באופן היותר מועיל שיהיה נזכר אחר כך, יהיה קודם שהעני לגמרי, על כן אמר הממנה זכ"א הידיעה: (ד) וראוי לעשות כן. [א] נראה הטעם דנפקא מינה מזה שאז לא יוכלו הנזכר לשנות אותו דבר למידי אחרת, וכמו שכתב רמ"א סימן רנ"ט סעיף ג': (ה) ומהני א"ש שמוותיהם. צהלכות יוס הכיפורים סימן תרכ"א הצי"ג ז"י [עמוד תנ"ד וכתב הרק"ח] צ"ס הרק"ח [סימן ר"ח] הטעם משום שהוא יתבדק בזמן לצבות אם היה אותו הממ צחיים היה נתון לדקה אם היה לו ממון כו', אבל אם נתון צעבור רשע אינו מועיל כו', עכ"ל: רנ (א) אבל אין היחיד כו'. נמשך אחר הצי"ג [עמוד ל"ד ד"ה ומ"ש] שחולק על הטור [עמוד לה]

כן לא נחשב צמנה מעלות, דהא הפסד זכותו ועובר על משום לא ירע לצדק דלעיל ס"ק ה': י' לעני כו'. וכל שכן אם נתון לקופה של לדקה קודם תפלה שעדיף טפי. וכן כתב הטור באור"ח סוף סימן ל"ב [עמוד סג] טוב למה לדקה קודם תפלה: יא בתולדות עניות כו'. ובמחשבות הר"מ אלסקר סימן ע"ב כתב דוקא יתומות, אבל לא ידעתי אם יכולים הקהל להשיא עניה שאין לה צדקה יכולת להשיא צדקה של הקדש ששם צעליו עליו ואם נקרא זה דבר של מלוה כו', וע"ש: יב עבור מתים כו'. עיין מזה באור"ח סוף סימן תרכ"א:

מקבל שכר אלא אפילו מענישין אותו עליה [מ"ד] ומכל מקום [כ] מי שמקדיש דבר לדקה מותר לו (ב) שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון (ד) (ו) וראוי לעשות כן: יד טוב ליתן פרומה י' (ז) לעני קודם כל תפלה שנאמר [תהלים י"ז, טו] אני בצדק אחזה פניך: טו גבאי צדקה שיש בידם מעות צדקה וישאו בהם י' יא (ח) בתולדות עניות שאין צדקה גדולה מזה:

רנ א אבל אין היחיד כו'. והצ"ח [עמוד ל"ד ד"ה ומ"ש] כתב דגם היחיד ממויז ליתן לו כל די מתסורו אם ידו משגת, ודלעיל ריש סימן רמ"ט. וכן כתב הרמב"ם [מתנה עניים פלך ו' (הלכה א גו)] מצוות עשה ליתן לדקה כו', לפי מה שספר העני (את מלוה) [אחמה

[כ] לא יש מי שאומר שמצות בית הכנסת עדיפא ממצות צדקה ומצות צדקה לנערים ללמוד תורה או לחולים עניים עדיף ממצות בית הכנסת: הגה [כא] מה שנהגין לפסוק לדקה יב עבור מתים צעמ הזכרת שמות מנהג ומיקון הוא (ה) ומנהי (ב) לנשמותיא:

סיבון רנ

כמה ראוי ליתן לכל אחד ואחד. ובו ה' סעיפים:

א כמה נותנין לעני די מחסורו אשר יחסר לו [דברים טו, ח] ביצד אם היה רעב ואכילהו היה צריך לכסות יבסחו אין לו כלי בית קונה לו כלי בית ואפילו אם היה דרכו לרכוב על סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר והעני קונים לו סוס ועבד [כ] וכן לכל אחד ואחד לפי מה שצריך [כ] הראוי לתת לו פת נותנים לו פת עיסה נותנים לו עיסה משה הראוי ליתן לו פת חמה חמה צונן צונן להאכילו לתוך פיו מאכילין י' אין לו אשה ובא לישא משיאין לו ושוברים לו בית ומציעים לו ממה וכלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה: הגה [כ] ונראה דכל זה נגזלי לדקה או רצים צימד א (א) אבל אין (כ) היחיד ממויז ליתן ערך אדם צמריק"ש

סוף סעיף ז' [ממצות בית הכנסת]. יש אומרים שאין לעשות ממשער שלו כלום מדבר מלוה, כגון נרות בית הכנסת וחולמו, כי אם לתמו לעניים:

ביאור הגר"א

וגירסת תשב"ץ [קטן סימן חקלן] או חולים המוטלים לאשפה, ודקדק מהרי"ק [שורש קבח] שמע מינה שלשאר צדקה בית הכנסת עדיף. ואינו מוכרח, וכל שכן לגירסת שלנו. ועיין תוספות דבבא בתרא ט' א' ד"ה שנאמר כו', וכל שכן לבית הכנסת: [כא] [הגה] מה שנהגין כו'. בספרי סוף פרשת שופטים כפר לעמך [דברים כא, ח] אלו החיים, אשר פדית [שם] אלו המתים, מלמד שהמתים צריכים כפרה. ועיין בסוף פרק קמא דהוריות נ, א. וצדקה מכפרת, כמו שכתוב בבבא בתרא ט' א' בזמן שבית המקדש קיים כו', ומצלת מגיהנם כמו שכתוב שם י' א', ונאמר [ישעיה נח, יא] ועצמותיך יחליץ. ועיין שם ט' ב': רנ [א] [סעיף א] וכן יצ"ב אחד כו'. כמו שכתוב שם [כתובות טו, ב] כמה אתה סועד כו': [ב] הראוי לתת לו כו'. ספרי [פרשת ראה פסקא קיה] ותוספתא פרק בתרא דפאה [הלכות י]: [ג] [הגה] ונראה דכ"ז זה כו'. וב"ח [עמוד ל"ד וטן] חלק על זה, ממה שכתוב שם אמרו על הלל כו', ודברי ש"ך [ס"ק א] אין נראין:

[יח] וכפ"י מקום מי כו'. כמו שכתוב שם בפרק ח' קל"ג ב', עמדו וכתבו כו'. ובמדרש רות [רבה פרשה ה אות ח] ויאמר לה בועז לעת האוכל כו' [רות ב, יד] אמר רבי יצחק בר מריון בא הכתוב ללמדך כו', ועכשיו כשאדם עושה מצוה כו': [יט] [סעיף טו] גבאי כו'. כמו שכתוב בכתובות ס"ז [ע"א] תנו רבנן יתום כו', לו [דברים טו, ח] זו אשה כו'. ושם, יתום ויתומה שבאו כו', וכן במתניתין שם וכן המשיא כו': [כ] [סעיף טז] יש מי כו'. ממה שכתוב בירושלמי סוף פאה וסוף פרק ה' דשקלים [כ] רבי חמא ברבי חנינא ורבי הושעיא רבה הוה מטיילין באלין כנישתא דלוד, אמר ליה רבי חמא בר חנינא לרבי הושעיא רבה, כמה ממון שקעו אבותי כאן, אמר ליה כמה נפשות איבדו אבותיך כאן, מי לא הוה בני גש דילעון באורייתא, רבי אבון עבדו ליה תרעא לסידרא רבא, נחית רבי מני לגביהון, אמר חמי מה דעבדיית, אמר ליה וישכת ישראל את עושהו ויבן היכלות [הושע ח, יד] מי לא הוון בני גש דילעון באורייתא. שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 298 יז י"ד ח (רג - רסט) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י

תכנת אוצר החכמה

The Mitzva of Tzedaka is to provide each person with his personal needs. Rema writes that this is referring to the disbursement of public funds [when there is enough to go around (Poskim)], whereas each individual is not personally obligated to provide the pauper with all his needs if the money can be raised collectively. If the pauper is soliciting from door to door, one only has to give him a small donation.

די מחסורו להלכה שו"ע י"ד סימן רנ סעיף א' ג', ש"ך שם מצות צדקה היא ליתן לעני כל מה שחסר לו כפי הרגלו. וברמ"א כתב שזה מיידי בגבאי צדקה [ויש כסף מספיק בקופה - פוסקים], משא"כ יחיד, שאין חובה עליו ליתן בעצמו די מחסורו של העני. וכן הסכים הש"ך, ודלא כתב"ה שחולק על הרמ"א. וכ"ז בעניי שבקש ממנו בפרט, אבל עני המחזר על הפתחים אי"צ ליתן לו מתנה מרובה.

ד. משנה שם ע"א:
ה. טור [עמוד ג' – לה] ד'
זשס הרמב"ם פרק י'
מהלכות ממנות עניים
[הלכה ז'] מענדל דהה"ס
עניא דהוה מחזר על
הפתחים דאחא לקמיה
דרב פאח [צנצא צמרא
ט, פאח ז']:
ה. *רש"י [שם ד"ה אין
מקקין] ורא"ש [שם פ"א
סימן לה] והפוסקים [מוספות
שם ד"ה לא; רמב"ם שם
כפירות הב"ב] כדאיתא בב"י
[עמוד ל' ד"ה ומ"ש]:
ו. גס זה שם [טור עמוד
לה] ושם [רמב"ם הלכה ח'
ממשנה ז' פ"ק ח'
דפאה]:
ז. שנת דף קי"ח ע"א:
ח. תוספתא דסוף פאה
[פ"ד הלכה ח]:
ט. *משנה צפחה שם:
ח. *תוספתא דפאה
שם:
ט. גס זה שם צמוספתא
וצמכות דף ס"ז ע"ב:
י. תשובת הרשב"א [ח"ג
סימן טפ']:
רנא א. טור [עמוד לר"ל]
ולשון סמ"ג [ענין קסד ח,
ג; סמ"ק סימן נחת] זשס
הר"א"ס [ירושא השלם סימן
קטן] דכיון שעבר צמוד
יאל מכלל האחות ממה
שאמר הכתוב [ויקרא כה,
לז] וחי אחיך עמך. ומה
שמשמע צגיטין דף
(מ"ה) [מן] א"ר ע"ל שרצ
אמי היה ריזה לפדות
משומד אוכל נבלות,
לפנים משורת הדין הוא
דעבד [ב"י עמוד לו ד"ה
כתב, כדעת הרמב"ם מתנת
עניים ח, דף א"ר]:
(*) צרייתא גיטין דף
ס"א ע"א:

ציונים לרמ"א
עם ציונים מהש"ך

(*) סעיף א:
(ג) סעיף ה:
(ז) תשובת הרשב"א [ח"ג
סימן טפ] הביא הב"י
[עמוד לה ד"ה נחל]:
(ט) גם זה תשובת
הרשב"א הובאה בב"י
[שם]:
רנא ב. טור [עמוד לו]
מגמרא (*) פרק הניזקין:

הגהות והערות

רנ א. מוקן ממהדומא א"מ
מע"א:
ב. חוקן ממהדומא וילנא

מנאווה] א ליתן לו, אס אין לו כסות כו'. וצפרק מנאמת האשה
(כמכות דף ס"ד) [סז] ע"ב) מנו רבנן אמרו על הלל הזקן שלקח
לעני בן טובים קוס לרכוב עליו כו', אלף על כרחך כל אדם שזרו
משגת מצוה ליתן לעני שאינו מחזר על הפתחים לפי מה שמסר
העני. ואין מכל זה הכרת, די"ל
דכל זה מיירי צשאין רבים אללו או
שאין יד הרבים משגת לסייע לו:
ב. יא יפחתו ז"ה מחמישים וזו.
ומחייבין את הגבאים ללוות, ואס
ישנן צבים אפילו יותר מחמישים
נמי נותנין לפי צבודה, ר"ן [כמכות
ט, א ד"ה ממני לא יפחות] ומציאו
צ"י [עמוד ג' ד"ה אשה] וזכרי משה
[אות א] ופרישה [אות ד]. ומשמע
דיותר מחמישים אין מחייבים
ללוות: ג. בוחמישים וזו. נראה
דשיעור זה וכן כל השיעורים
שצטעף ד' אינו אלף צימיהס, אל
צומן הזה נותנים לו כפי הראוי,
ודללקמן סימן רנ"ג סעיף ז':
ד. מהקופה כו'. והוא הדין מכל
מקד ויחיד שמחזר אללו אין צריך
לחת לו מתנה מרובה, וכן פסק
הצ"ח [עמוד לו ד"ה ורבינו] לדעת
הרמב"ם [שם הלכה ז] וטור [עמוד
לה]:
רנא א. עברייין. לשון עברייין
משמע שהוא רגיל לעבור,
וכן צלשון הטור [עמוד לו] וסמ"ק
[סימן נחת] הוא מומר למיאבון כו',
לשון מומר משמע שרגיל צק,
ודלעיל סימן ז' ס"ק כ', וכן כתב
הר"ב סעיף ז' אלל מומר למיאבון
כו'. וכן צדין, שאס עבר עבירה
למיאבון פעם אחת לא יאל מכלל
אחותו כו': ב. עם עניי ישראל. לאו דוקא, אלף אפילו עניי עכו"ם למוד מפרנסים, מפני דרכי שלום, ר"ן [גיטין כה, א דבור ראשון]
ומציאו דרכי משה [אות א], וכן כתבתי לעיל סימן קנ"א ס"ק י"ט:

זמנה שכתב דדוקא צמחזר על הפתחים אין האחד צריך ליתן לו
די מחסורו, משמע צאין מחזיר צריך האחד ליתן די מחסורו, וחלק
הצ"י דלמה לא יודיע צערו לרבים כו', ולפי מה שכתב הצ"י
דלהרא"ש [צנצא צמרא פ"א סימן לה] הוה כדי סעודה מתנה מרובה,
לא קשה מידי על הטור, דודאי כל
מחסורו אין על האחד לצד ליתן
לו, אלל כדי סעודה חיוב על [כל] א
אחד ליתן לו, אלף אס כן מחזיר
על הפתחים דאין על היחיד ליתן
לו אפילו כדי סעודה, וכן מודה
לוה לדינא הצ"י ורמ"א. ויש עוד
פלוגתא צעני המחזיר על הפתחים
לפי דעת הטור [עמוד לה] צין
רמב"ם להרא"ש, וכתבו כאן
צשו"ע סעיף ג' על מי קאי אין
נוקקין לו למתנה מרובה, דלרמב"ם
[ממנות עניים ז, ז] קאי ליחיד הנותן,
ולהרא"ש [שם] קאי על הגבאי
צדקה. ונראה דעת הטור דנפקא
מינה להרמב"ם צריך הגבאי ליתן
אפילו למחזיר על הפתחים כדי
סעודה, שהגבאי צמקוס רבים הוא.
והצ"י כתב דגס לרמב"ם קאי
אגבאי צדקה. ומשמעות הלשון
דהרמב"ם לא משמע אלף כדעת
הטור, דלא מיירי שם מגבאי כלל.
ומכל מקום לדינא נראה דכולי
עלמא מודים להגבאי נותן כדי
סעודה, אפילו למחזיר על הפתחים,
אלף דהצ"י לא פירש דצרי הרמב"ם
שכתב מתנה מרובה על כדי
סעודה: (ב) עני המחזר כו'.
כתבתי צמקון [ס"ק א]:

למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו. ובו י"ד סעיפים:
א. [א] מי שהוא [א] עברייין צמוד על אחת מכל
מצות האמורות בתורה ולא עשה תשובה א' אינו
חייב להחיותו ולא להלוותו: [הנה] [ב] ומפרנסים עניי
גוים ב. (א) עם עניי ישראל מפני דרכי שלום:
למי נותנין הצדקה על הפתחים ומה עניי עכו"ם למוד מפרנסים, מפני דרכי שלום, ר"ן [גיטין כה, א דבור ראשון]
ומציאו דרכי משה [אות א], וכן כתבתי לעיל סימן קנ"א ס"ק י"ט:
ערך לחם למהריק"ש
רנ ב. סוף פ"ג [מתנה מרובה]. ולכך צפונדיון קרי מתנה מרובה, ויש אומרים דמתנה מרובה היינו יומר מכלי סעודה: סוף פ"ה [פ"י ממונ]. שעקר חיוב הצדקה
לפי ממון, ומכל מקום יש שנהגו לחת צנצדה, והנותן לפי הצרכה ראוי יומר לצרכה [ב"י עמוד לה ד"ה נחל, זשס הרשב"א צשו"ת]:
רנא סוף פ"ה א. מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום:

ביאור הגר"א

[ד] [נפיק ג] מהקופה. עיין תוספות שם [בבא בתרא ט, א] ד"ה לא כו':
[ה] [נפיק ד] מציע כו'. בבא בתרא שם, ופרק ט"ז דשבת [ק"ה, א]: [ז] ודג
כו'. שם בתוספתא [פאה פ"ד הלכה ח]: [ז] ואם מבירין כו'. שם [הלכה ז],
ובכתובות שם, מעשה שלקחו לעני כו':
רנא [א] [נפיק א] מי שהוא כו'. לשון סמ"ג [נפיק קסד ח, ב]. ור"ל מומר למיאבון, כמו שכתוב שם. ומה שכתוב בסוף פרק ד' דגטין (מ"ז א') שרבי אמי רצה
לפדותו, לפנים משורת הדין דעבד. וטעמו כיון שהוא עברייין אינו אחיך ואינו מצוה על מאחד אחיך [דברים טו, ז] ועל וחי אחיך עמך [ויקרא כה, לז] עד
שילקה, וכמו שכתוב במכות כ"ג א' במתניתין, וכן כתב סמ"ק [סימן נחת], וכמו שכתוב בסעיף ב', וכן דייק הב"י [עמוד לו ד"ה כתב] מלשון הרמב"ם [מתנות
עניים ח, דף] שכתוב בסעיף ב' מי שהוא עברייין להכעיס כו', משמע דלתיאבון אין איסור אבל גם כן אין חיוב, וכמו שכתוב שם בהג"ה אבל עברייין כו', ואין
מוכרח. ותוספות בעבודת כוכבים [עבודה זרה] כ"ו ב' ד"ה אני, כתבו דמחייבין לפדותו ולהלוותו, וכן עיקר: [ב] [נחת] [ליקוט] ופפרנסים כו' עם כו'. נראה
שדעתו כדעת מרדכי [גיטין רמז טז] שדוקא עם עניי ישראל, ודלא כהר"ן שם [כתב, א דבור ראשון] שכתב דעם לאו דוקא, ועיין דרכי משה [אות א]. אבל בשו"ע
סימן קנ"א סעיף י"ב פסק כדעת הר"ן, ע"ש [ע"ב]:

הגהות רעק"א

רנא א. (א) (שו"ע פ"ה א) אינו חייב להחיותו. עיין כספר חו"מ דעת לעיל סימן
קנ"ט צבורים ס"ק ג':

למי נותנין הצדקה ואיזה קודם לחבירו. ובו י"ד סעיפים:
א. [א] מי שהוא [א] עברייין צמוד על אחת מכל
מצות האמורות בתורה ולא עשה תשובה א' אינו
חייב להחיותו ולא להלוותו: [הנה] [ב] ומפרנסים עניי
גוים ב. (א) עם עניי ישראל מפני דרכי שלום:
למי נותנין הצדקה על הפתחים ומה עניי עכו"ם למוד מפרנסים, מפני דרכי שלום, ר"ן [גיטין כה, א דבור ראשון]
ומציאו דרכי משה [אות א], וכן כתבתי לעיל סימן קנ"א ס"ק י"ט:
ערך לחם למהריק"ש
רנ ב. סוף פ"ג [מתנה מרובה]. ולכך צפונדיון קרי מתנה מרובה, ויש אומרים דמתנה מרובה היינו יומר מכלי סעודה: סוף פ"ה [פ"י ממונ]. שעקר חיוב הצדקה
לפי ממון, ומכל מקום יש שנהגו לחת צנצדה, והנותן לפי הצרכה ראוי יומר לצרכה [ב"י עמוד לה ד"ה נחל, זשס הרשב"א צשו"ת]:
רנא סוף פ"ה א. מפרנסין עניי גוים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום:

ביאור הגר"א

[ד] [נפיק ג] מהקופה. עיין תוספות שם [בבא בתרא ט, א] ד"ה לא כו':
[ה] [נפיק ד] מציע כו'. בבא בתרא שם, ופרק ט"ז דשבת [ק"ה, א]: [ז] ודג
כו'. שם בתוספתא [פאה פ"ד הלכה ח]: [ז] ואם מבירין כו'. שם [הלכה ז],
ובכתובות שם, מעשה שלקחו לעני כו':
רנא [א] [נפיק א] מי שהוא כו'. לשון סמ"ג [נפיק קסד ח, ב]. ור"ל מומר למיאבון, כמו שכתוב שם. ומה שכתוב בסוף פרק ד' דגטין (מ"ז א') שרבי אמי רצה
לפדותו, לפנים משורת הדין דעבד. וטעמו כיון שהוא עברייין אינו אחיך ואינו מצוה על מאחד אחיך [דברים טו, ז] ועל וחי אחיך עמך [ויקרא כה, לז] עד
שילקה, וכמו שכתוב במכות כ"ג א' במתניתין, וכן כתב סמ"ק [סימן נחת], וכמו שכתוב בסעיף ב', וכן דייק הב"י [עמוד לו ד"ה כתב] מלשון הרמב"ם [מתנות
עניים ח, דף] שכתוב בסעיף ב' מי שהוא עברייין להכעיס כו', משמע דלתיאבון אין איסור אבל גם כן אין חיוב, וכמו שכתוב שם בהג"ה אבל עברייין כו', ואין
מוכרח. ותוספות בעבודת כוכבים [עבודה זרה] כ"ו ב' ד"ה אני, כתבו דמחייבין לפדותו ולהלוותו, וכן עיקר: [ב] [נחת] [ליקוט] ופפרנסים כו' עם כו'. נראה
שדעתו כדעת מרדכי [גיטין רמז טז] שדוקא עם עניי ישראל, ודלא כהר"ן שם [כתב, א דבור ראשון] שכתב דעם לאו דוקא, ועיין דרכי משה [אות א]. אבל בשו"ע
סימן קנ"א סעיף י"ב פסק כדעת הר"ן, ע"ש [ע"ב]:

הגהות רעק"א

רנא א. (א) (שו"ע פ"ה א) אינו חייב להחיותו. עיין כספר חו"מ דעת לעיל סימן
קנ"ט צבורים ס"ק ג':

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריעדמאן < עמוד מס 299 זי יו"ד ח (רג - רסט) קארן, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חיוב יוחר מחומש, מכ"מ לא שייך זה רק צננים זכרים לא צננו שאינו מחויב צת"ח, ואף דמחויב להגך אותן ולגמון המעט שהם לריכוס להיים של תורה וי"ש מכ"מ זה נכנס בגדר חינוך לא בגדר חיוב ת"ח, ופשיטא דאין לדמות הדברים ולענין צנים זכרים לת"ח משמע עוד כן צנניכ ע"ז ע"א ונפסק ברו"ח סי רמ"ב דהוא כמו הולאות שנת דלוו עלי ואני פורע משמע גם אם אין לו כלום.

ולענין חיוב צנים וצנות למנות שאין חיוב ליתן יותר מחומש צודחי משמע שגם החינוך דרצנן לא עדיף מגוף חיוב מזה דאורייתא שאינו חיוב יותר מחומש.

ומכ"מ במק"א פקפקי הרבה בעניי על יסוד הגאון ע"י לעיל ס"י ס"ד מהר"ם שיק, ובפרט צמשי"כ דפריעת צע"ח מזה לריך להחזיר על הפתחים כדי לשלם לע"ג דמסוגיות הש"ס ומהמבואר צשי"ע הו"מ סי' ל"ז מוכח דאם אין לו פטור ולא מחייבין לי לחזור ולצות עלמו על הפתחים, ועדיפא מיני מצואר צחוי"מ סי' ל"ז סע"ו דאין כופין אותו להשכיר עלמו, ולא לעשות שוב מלאכה כדי לפרוע, והיינו צאיו רגול לעשות מלאכה כמשי"כ הפוסקים שם, וכ"ש לחזור על הפתחים שאינו חיוב, ואפי' למה שזידד צבי' שערי משפט צחוי"מ שם דהוא מנד עלמו חיוב להשכיר עלמו אבל פשיטא דאין חיוב לחזור עב"פ.

ומה דאיתא צו"ד כוס"י רי"ג אס יכולים לפרוע לצע"ח ממה שהרויח כשחזר על הפתחים היינו אס כבר חזר עב"פ וישנו כסף צעון והגדון אס הצע"ח יש להם חלק צזה, אבל לחייבו לחזור עב"פ לא שמענו, ומבאי ירושלמי פיק דפאה שהצוא המהר"ם שיק אין להצוא למק"א דשאני מנות כיבוד אב ואס כאשר כתבתי צעניי צמק"א.

ושם כתבתי עוד צאורך ומסקנתי שם להלכה שג' גדרים צזה א — אס אין לו כלל צצמנצו של עכשיו פטור צודחי, צזה אין אדם מחויב להכניס עלמו לחיוב אפי' צמנאות דאורייתא ע"י שיחזור עב"פ (וכדעת הא"ר צסס ירושלמי וכן מצואר צאמה גם צבה' מיי פ"ז מה' ממרים, והפי' שפי' הביאור הלכה צסי' חרניו דהירושלמי מייירי לשיעורו צעשית חפץ של מזה לא צעשית המזה עלמה הוא רחוק כאשר צאיתי שם), צ — אס הוא צעל נכסים אינו חיוב יותר מחומש כדעת הרא"ש והרמ"א דכיון דעד חומש חיוב כבר הכניס עלמו לחיוב ואין מפקיע עלמו מן החיוב כיון צצמנאות עכ"פ הוא שיכול לקנות המזה גם עד חומש, ג — אבל אס אינו צעל נכסים כלל וכהאי דקידושין כ"ע הני"ל ואין לו רק חמש סלעים זה מספיק לו למנות פדה"ב דעכשיו או לשאר מזה שחלה עכשיו פשיטא דהל החיוב עליו עכשיו כיון דממילא אינו צעל נכסים ופרנסתו ע"י שכירות יום וכדומה וע"ד שכ' נמי צביאור הלכה סי' חרניו שם.

אמנם צהא דיון שהמדובר צאפרושי מאיסורא ידוע שיטת החוסי שנת קי"א ע"א וציומא פ"ג ע"א דאפי' נימא אין צו"ד מצווין להפרישו מי"מ צבניש לחינוך חייצבי להפרישו מטעם חינוך, וצש"ע אריח סי' שמי"ג צרמ"א איכא צי דעות אי שייך חינוך צאב דוקא או גם צצו"ד, ויראה דגם צאב לא שייך חינוך אלא דוקא כשהצנים אללו אינם מצויים אללו לא שייך גדר חינוך, ועיין רש"י צרכות כי ע"א פוער מה"ע מחינוך ק"ש כיון שאין הצנים אללו תמיד צעשת ק"ש, ואפי' תוסי והראשונים החולקים שם על רש"י מי"מ צהא דיון שאינם כלל צרשותו הכל מודים, איצתא אס נחמיר כדעת הרמ"א דגם צצו"ד שייך חינוך כרי דמה"ע עליו להכנס גם לרשות אחרים א"כ גם צאב י"ל דהייב להפריש מאיסורים גם שהם צרשות אחרים, דלא יחא אב גרע מצו"ד צזה וי"ל, — אמנם אולי לפי מנצ הדברים הרשות ציד האב להורות דעה על חינוכס אז ישתנו הדברים.

ובתחילה השבתי שיש לדון צמצים אלה על גדר פדיון צצנים שלא יעמטו צאיסורים עיין גיעוין מ"ז ע"א לענין פדיון הצנים משום שלא יתקלקלו עיין רש"י שם, ועיין צחי' חת"ס שם, איצתא אין לדמות לעני"ד הא דיון להאי דהתם, וע"ע השותה ח"ס ארי"ח סי' פ"ג ובפרט צסוף התשובה שם, — מי"מ אין לי לכחצ צנידון זה דצר צרוז כיון שיתכן שיצטנס גם דברים צצין אדם לחצויו צין צי הצעלים האלה.

והקב"ה יחי' עם כבודך שליט"א להרחיב גבולי הקדושה והתורה ותלניו ככל אשר תפנה. הרני דושי"ת צצה"ר — מנפה לחסדי' ה'

סימן קל ליתר עיון

כבוד האצרך השלם צחוי"ו ה"ג
ר' שלום אליעזר הרבסט לאי"ע.

אחדש"ע ושי"ת צאהבה,
יקרתו קצלתו והיות הדבר נוגע הרבה למעשה אכחצו דעתי העניו בקיור, אשר שאל צענין שאוספים צאחרונה סכומים עלומים לצורך הכנסת כלה וחתן, והסכומים האלה הרבה פעמים אינם הולכים לצרכי חתן וכלה הנחולים ציותר, אלא לצורך קניית דירה וריבוע, ויש אפשרות לחתן וכלה לגור כהיום צכבוד צמקום תורה קאת רחוקים צזול הרבה ציותר, א"כ אולי אין זה גדר נתינת מזה, עכ"פ לא נתינה לעניים.

הנה צכחצות ס"ז ע"צ ת"ר יחוס שנת לישא אשה שוכרין לו ציה ומלעיין לו מטה וכל כלי שמישו ואחי"כ משיאין לו אשה שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו וכו' ונפסק צרמצי"ס פ"ז ממתיני, וצטור ושי"ע

שבט הלוי - ד ואזנר, שמואל בן יוסף צבי הלוי עמוד מס 177 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יתר עיון: שו"ת שבט הלוי ה"ד סימן קל
עני האוסף כסף כדי לקנות דירה וכיו"ב במקום היוקר, ויש באפשרותו לקנות במקום זול או לשכור דירה, יש לדון אם הוא בגדר צדקה לעניים, ותלוי כפי הענין.

Further Iyun: If someone is raising funds to enable him to buy an apartment in an expensive neighborhood when it is feasible for him to rent instead or buy an equivalent home elsewhere, it is likely not a Tzedaka obligation to help him buy in the expensive area. Of course, this would be qualified by the context and would need to be assessed case-by-case.

ואולי זהו זויגו וא"כ שוב נכנס הדבר בגדר מצוה כיון שלפי מצוה א"כ צענין אחר.
וזה ע"ד שארז"ל צ"ע י"ג ע"א דמטמא ללמוד תורה ולישא אשה וקוי"ל כ"ר יוסי שם אפילו בזמן שמואל ללמוד צ"ע אעפ"כ יולא ומטמא עצמו בטומאת חו"ל דלאו מכל אדם זוכה ללמוד, וה"ל צענין נשואי אשה ומכ"ע גופא לענין ללאת למקום חדש אעפ"כ שגם שם מקום תורה יש להתבונן אם צ"ל יכולים להיבדק שיהיה יענין טענה כ"ל שלא בכל מקום זוכה אדם ללמוד תורה ולהתנהג עפ"ה, והרי אמרו בכתובות קוי"ל ע"א דכ"ש שאסור ללאת מא"י לחו"ל כן אסור מצבל לשאר ארצות ואפי"ה מצבל לצבל אם במקום הראשון קבועות ישיבות יותר יע"ש צ"ע וצ"ע וצ"ע וצ"ע ולח"מ סופ"ה מה"ל מלכים, וא"כ שוב אין לנו פלס צדינו להכריע איזה נקרא די מחסורו באמת ואיזה לא, ואמנם רע עלי למעשה שיש הרבה מקרים של מצביות ונתגלה שהוא לנרד מותרות לגמרי, והוא בגדר רמאות וע"י וכיו"צ אמרו בכתובות ס"ח ע"א בואו ונחזיק עיבה לרמאותי שאמלאה הם היינו חוטאים בכל יום שנאמר וקרא עליך וגו' יע"ש צ"ע וצ"ע ד"ה היינו, והיינו שהיינו נענשין על מניעת הצדקה.

וע"כ אומר בעה להלכה דנבי דצוה אין ספק דגם מי שאינו נרד לצדיות במזונותיו כגון שיש לו משכורת קבועה מ"מ אינו מספיק כלל לקנות או לשכור דירה וע"כ נרד לצדיות דנחשב עני לאותו דבר כאשר כתבתי צענין צ"ע שצ"ע הלוי יו"ד סי' קכ"ה בהגהות שו"ע סי' רנ"ג ס"ב, וא"כ מותר לתת לו מכספי מעשר כספים גם להגוהים כדעת הסוברים דמעשר כספים לעניים דוקא מ"מ כל מקרה ניתן לשפוט דעת הנותן ע"פ מש"כ למעלה אם הוא בגדר עני באמת, ואם הוא חושש שאינו מצוה גמורה ויש לו שאר ענינים שהם מצוה גמורה צ"ל ספק יניח את הספק ויאחז את הודאי, ועכ"פ יתן שם עיקר נתינותו, וצוה אכ"מ הפעם ועל שאר השאלותיו כשירחיב ה'.

העוב זמני. ע"ש ח"ה סי' קל"ד. ח"ש סי' ר"ב ע"ש ח"י סי' י"ג
 הרני דו"ש"ת באהבה בלוג"ח — מנפס לרמתי ה'

סימן קלא

ע"י חשון תשל"ז לפ"ק.
 כבוד ידו"י הדגול הרב הגאון הלדיק נש"ק המפורסם ריכא צר ריכא כש"ת ר' שלום יחזקאל שרגא הלבשרשטם שליט"א, האדמו"ר לעשנוב — ברקלין ו"י.
 אחדש"ע וש"ת באה"ר,
ראשית דבר צרכה מז"ע לשידוכין של בנו המופלג.
וע"ד השאלות א' צענין א' שביד למוהל והבדית ה' לריך להתקיים צמועדו ביום א' והמוהל אמר

סי' ר"ג, ועוד שם ת"ר די מחסורו אהה מצוה עליו לפרנסו, ואי אהה מצוה עליו לעשרו, אשר יחסר לו אפי' סוס לרכוב עליו וכו' (היינו צ"ע עובדים), חזין דאשר יחסר לו הוא קולא וחומר, חומר דדי מחסורו עכ"פ מחויבים. ליתן ולא יפחות מצוה, וקולא דדוקא די מחסורו ולא יותר דאי אהה מצוה לעשרו, וצ"ע סי' ר"ג צו"ד שם העתיק מלשון הס"מ צ"ע הספרי ותוספתא דפאה די מחסורו ללמדך הראוי לפת חמץ נותנים לו פת חמץ, מצוה מצוה, ולפ"י למעשה מחלקי צדקה הם כדיונים ופוסקים הכל לפי העני העומד לפניכם, הן לענין מזונות הן לענין להשאיל לו אשה, וזה הענין ש"כ העור ו"ד סי' רנ"ו וצ"ע שם יצטור סי' רמ"ע שיהיו גבאי הצדקה נאמנים, חכמים, ונבונים פי נאמנים לצדיות, חכמים בחורה צדיני צדקה, ונבונים להבין מה שלפניהם כדי שלא יבאו העניים לדי רמאות ע"ש סי' רנ"ו צ"ע ס"ח א'.

ואם חיוב זה על הצבור או על היחיד ג"כ כבר כי הרמ"א סי' ר"ג סי"א דדוקא גבאי צדקה או רבים יחד אצל אין היחיד מחויב ליתן לעני די מחסורו אלא מודיע לערו לרבים, והוא מהצ"י שם ואפילו החולקים על הצ"י שם ע"ש צ"ע מ"מ לענינו דירות צ"ע צ"ע אשר עולים הון עתיק פשיטא דצ"ע הלכה כצ"י ורמ"א דמועל רק על הכלל ולא על הפרט, גם לעשירים צו"ת, אלא דחלוקת הכלל צנתינתם יתנו הכל לפי ממונם ועשרם.

ואם קנית דירות ה"ל הם בגדר די מחסורו מצד חיו"ב דיני צדקה, קשה להכריע צ"ע, דודאי זה פשוט מצדיותה כתובות ה"ל דאם אפשר לשכור דירה אין לריך לקנות דירה, ורזוני אם מקבלים עבדו דירה אשר הוא לפי כבודו וצ"ע די מחסורו לפי ערכו, א"כ כבר יגור לפי כבודו, ובשום אופן אין חיו"ב ליתן לו בית צמחנה דרך צדקה, ואמנם גם זה אין כלל לגמרי דאם ע"י שיש לו רק דירה שכורה יכ"י אח"כ דאגוה מאיפה לשלם שכר הדירה שוב הנתונה החלוקה של הדירה בגדר צדקה ודי מחסורו, ואמנם אם אי אפשר לשכור ולרכוש לקנות הנכס לקבוע כמה וחשיבות הדירה, ודאי הדעת תורה נותן כיון שארז"ל שוכרין דירה ומלועין לו מטה וכו' היינו שאין מחויבים רק הכי נרד.

ואמנם חלו שמצית אבותם רגילים צדירה נאה יותר שוב נכנסים בגדר עני צ"ע שארז"ל אפי' עבד אפי' סוס לרכוב עליו וצ"ע לענין דירה כה"ג וצ"ע ש"כ כ"י דאפשר למלווא מקום דירה גם במקומות הזולים יותר וגם שם סביבה של תורה וא"כ דירתן במקום היוקר בגדר מותרות שאין הצבור חייבים להשלים לו, הנכס ודאי הדעת מחייב סברת כ"ת, איצ"ל יש הרבה מקרים שאין ל"ד השני רוצה בכך ורוצים דוקא לגור במקום רכוש אולם תורה ויראים ואם ל"ד הרוצה מתעקש צוה קשה זויגו קר"מ ומתעבת המלוה אללו,

רנה א. פסחים דף ק"ג ע"א:
 ג. שם וצנא צמרא דף ק"י ע"א:
 ג. לשון הרמב"ם סוף הלכות מתנות עניים ממשה סוף פאה:
 ד. שם [גרמנ"ם] מהירושלמי [סוף פאה] כל מי שאינו נוטל שופך דמים, וכפירוש הרמב"ם [שם] דלא מקשי ממשה ללקמן אירושלמי [פמ"ג] עשין קסג רמ, א; סמ"ק סימן רמח:
 ה. משנה שם, וכפירוש הרמב"ם [שם] וכמו שכתבתי לעיל [אות ד]:
 רנו א. לשון הרמב"ם ריש פרק ט' מהלכות מתנות עניים [הלכה ממשמעות 2-1] הגמרא צנא צמרא דף ט' [ע"ב], וממשה דסוף פאה [פ"ח משנה ז]. וכן כתב המרדכי בפרק קמא דצנא צמרא [רמז עמח] בשם רבינו מאיר [מרוטנבורג שו"ם דפוס פראג סימן תקק"ח] דהוא הדין להכניס אורחים ולחלק להם צדקה:
 ג. ממשה סוף פאה [שם]:
 (*) כתבו הב"י לעיל בסימן רמ"ט צע"ק ז' וליעמי שם [אות טו]:

רנה א זקן או חולה בו, או שיש לו צנות רבות ואינו יכול להשיאן ולפרנסן אלא אם כן יטול, סמ"ג [עשין קסג רמ, א] וסמ"ק סימן רמ"ז [רמח]:
 רנו א חייבים להעמיד בו, וכופין זה את זה להכניס להן אורחין ולחלק להן צדקה, מרדכי פרק קמא דצנא צמרא [רמז עמח] בשם הר"מ [מרוטנבורג שו"ם דפוס פראג סימן תקק"ח]:
 ב ש"א יהיו רמאים. חזן מי שציקש שיאכילהו שאין מדקדקים אחריו, טור [עמוד ז]. וכבר נתבאר לעיל סימן רנ"א סעיף י':
 ג אסור ליתן צדקה על ידו. אלא יעשה כמו שנתבאר לעיל סימן רמ"ט סעיף ח':

ד מקבליים מהם. כלקמן סימן רנ"ט סעיף (ג) [ד]. והטעם, משום דהוי כמו קרבן, שמקבלין קרנות מן העכו"ם. וזהוהו אשכ"י פרק קמא דצנא צמרא [סימן לו] כתבו טעם בדבר, מפני שהצדקה מכפרת על כן אין מקבלין מהן, אצל נדרים ונדבות אין צאין לכפר: ה אב"ל א"א מן המשווד בו, וצחשונו מצי"ט חלק (ג) [א] סימן רי"ד דף קע"ד נראה שמקבלין מן המומר, שכתב שם אע"ג דאמרין [מולין ה, א] אדם כי יקריב מנח [ויקרא א, ג] להוליא את המומר, היינו צקרצן ודמי ליה, אצל צהקדש לעניים או הקדש צית צית הכנסת כדון דין מקבלין כו, וע"ש:

אס מנדבין דבר צית הכנסת ד (2) מקבליים מהם ה (1) אצל לא מן (2) המשומד ועיין לקמן סימן רנ"ט סעיף ד':
סימן רנה
 להרחיק מקבלתה. ובו ב' סעיפים:
 א לעולם ירחיק אדם עצמו מהצדקה ויגלגל עצמו בצער שלא יצטרך לבריות וכן ב צו חכמים עשה שבתך חול ב ואל ג תצטרך לבריות ב ד ואפילו היה חכם מכובד והעני יעסוק באומנות ואפילו באומנות מנוולת ואל יצטרך לבריות:

ב כל מי שאינו צריך ליטול מהצדקה ומרמה העם ונוטל אינו מת עד יצטרך לבריות [א] וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול להיות אלא אם כן יטול כגון א (2) זקן או חולה או בעל יסורין ומניס דעתו ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו ואין לו בצערו אלא עונות וחמאים ב וכל מי שצריך ליטול ומצער עצמו ודוחק את השעה וחי חיי צער כדי שלא יטריח על הצבור אינו מת עד שיפרנס אחרים ועליו הכתוב אומר [ירמיה י, ז] ברוך הגבר אשר יבטח בה:

ב כל מי שאינו צריך ליטול מהצדקה ומרמה העם ונוטל אינו מת עד יצטרך לבריות [א] וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול להיות אלא אם כן יטול כגון א (2) זקן או חולה או בעל יסורין ומניס דעתו ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו ואין לו בצערו אלא עונות וחמאים ב וכל מי שצריך ליטול ומצער עצמו ודוחק את השעה וחי חיי צער כדי שלא יטריח על הצבור אינו מת עד שיפרנס אחרים ועליו הכתוב אומר [ירמיה י, ז] ברוך הגבר אשר יבטח בה:

סימן רנו
 קופה ותמחוי היאך נגבים ומתחלקים. ובו ו' סעיפים:

א כל עיר שיש בה ישראל א חייבים להעמיד מהם נבאי צדקה אנשים ידועים ונאמנים שיהיו (2) מחזרים לגבות מכל אחד מה שהוא ראוי ליתן ודבר הקצוב עליו ב והם מחלקים המעות מערב שבת לערב שבת ונותנים לכל עני מה שיוסיק לו לשבעה ימים וזו היא הנקראת קופה וכן מעמידים נבאים שלוקחים בכל יום ויום מכל הצר והצר פת ומיני מאכל או פירות או מעות ממי שמתנדב לפי שעה ומחלקין את הגבוי לערב בין העניים ונותנים ממנו לכל עני פרנסת יומו וזהו הנקרא תמחוי מעולם לא ראינו ולא שמענו קהל מישראל שאין להם קופה של צדקה אבל תמחוי יש מקומות שלא נהגו בו: הנה [ב] (6) ולכן מי שיש לו מזון שצעה ימים לא יקח מן הקופה ומי שיש לו מזון יוס אחד לא יקח מן התמחוי כמו שנתבאר לעיל סימן רנ"ג (*) [ג] (*) וזריכס הגבאים שיהיו נאמנים וחכמים [ד] וידקדקו על העניים ב שלא יהיו (2) רמאים וכל שהגבאי אינו נאמן ג אסור ליתן צדקה על ידו:

ב ערך להם למהריק"ש
 רנו סוף סעיף א [אב"ל תמחוי]. ומכל מקום משמע מהך דאב"ל חלקיה [מעמ"ס כג, ג] דמידי דמיקרבא הנאמיה עדיף טפי בצדקה: כופין צני העיר זה את זה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה:
ביאור הגר"א
 רנה [א] [פעיף בן וכל כו' כגון כו]. לשון הרמב"ם [סוף הלכות מתנות עניים]. בני העיר זה את זה לבנות כו, והוא הדין כל דבר הצריך להם, וכמו שכתוב ועיין רבינו שמשון סוף פאה, בירושלמי כו, ויש לפרש כו: [א] [פעיף בן וכל כו' כגון כו]. [ב] [נהגין וליכן מי כו]. מתניתין בפרק רנו [א] [פעיף אן כ' עיר כו]. כמו שכתוב בפרק קמא דבבא בתרא (ח' א') בתרא דפאה [משנה ז]: [ג] [צריכים כו' וכל כו]. בבא בתרא י' ב': לתמחוי כו' לקופה כו, ובתוספתא שם [בבא מציעא פ"א הלכה יב] כופין [ד] [ידקדקו כו]. כמו שכתוב לעיל סימן רנ"א סעיף י':

ב ערך להם למהריק"ש
 רנו סוף סעיף א [אב"ל תמחוי]. ומכל מקום משמע מהך דאב"ל חלקיה [מעמ"ס כג, ג] דמידי דמיקרבא הנאמיה עדיף טפי בצדקה: כופין צני העיר זה את זה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה:
ביאור הגר"א
 רנה [א] [פעיף בן וכל כו' כגון כו]. לשון הרמב"ם [סוף הלכות מתנות עניים]. בני העיר זה את זה לבנות כו, והוא הדין כל דבר הצריך להם, וכמו שכתוב ועיין רבינו שמשון סוף פאה, בירושלמי כו, ויש לפרש כו: [א] [פעיף בן וכל כו' כגון כו]. [ב] [נהגין וליכן מי כו]. מתניתין בפרק רנו [א] [פעיף אן כ' עיר כו]. כמו שכתוב בפרק קמא דבבא בתרא (ח' א') בתרא דפאה [משנה ז]: [ג] [צריכים כו' וכל כו]. בבא בתרא י' ב': לתמחוי כו' לקופה כו, ובתוספתא שם [בבא מציעא פ"א הלכה יב] כופין [ד] [ידקדקו כו]. כמו שכתוב לעיל סימן רנ"א סעיף י':

ג זה גם שם בשם מצאתי כתוב ממשמעות התוספות והוא בדינים והלכות מהרי"י וז"ל סימן ס"ז וכן הוא בהג"ה באו"ח סימן קנ"ד

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 314 יז יו"ד ח (רג - רסט) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

One should always avoid accepting charity and instead try to remain self-sufficient, even if he must engage in an undignified line of work. One who endures hardship so as not to take from the public will merit to eventually support others. However, one who cannot support himself, but refuses to accept help out of haughtiness, is a sinner and responsible for his own suffering.

ושלחן ערוך יו"ד סימן רנה, א-ב לעולם ירחיק אדם עצמו מהצדקה אלא ישתדל לפרנס את עצמו במלאכה בזויה. ואפילו אם השעה דחוקה לו, אם יכול לחיות בחיי צער כדי שלא יטריח על הציבור הרי"ז יתברך לבי סוף. אך אם אינו יכול לפרנס את עצמו יש לו ליטול, ואם אינו נוטל מחמת גאוות הרי"ז חוטא ומתחייב בנפשו.

12498

(ז) אבל אין לו לקבל דורונות מן הבריות. והא דלמרינן [יומא י"ג, א] הכהן הגדול מאחיו [ויקרא כ"ג, י] גדלוהו משל אחיו, ומייתי לה צפרק אלו נאמרים [טוטה] דף מ' [ע"א] צהיה לאומיב רבי אצבו את רבי אבא דמן עכו לרישא כדי שיתנו לו מנות ויעשרוהו, כדפירש רש"י שם [ד"ה אמר ר' אבהו], היינו דרך חוק רצנות, שכן היה דרך חיוב צנייהם לתת מנות להראש, וזה הוה כמו שכירות שלו. ועל דרך זה מתפרש גם ההיא דאילפא ורבי יוחנן במסכת מענית [כ"א, א ורש"י ד"ה מלך] דמנוהו לרבי יוחנן לרישא מן כלל הקהל. אבל ליקח מתנות מיחיד אינו בכלל זה, אלא עיקר ההיתר שעל ידי זה מתקיים התורה אצל לומדיה, שלא יטערו לבטל מלימודם בצביל טרדות המזונות. ואף אחת שיש להם איזה סך ממון משלהם מכל מקום יש התנוללות, דאנו אין לנו לומר שיש שיעור לסיפוק כדי חייו כמו שכתבו התוספות [בגא מניעא] פרק איזהו נשך דף ע' [ע"ב ד"ה משין] לענין רבית מעכו"ם, דשרי אפילו ללישנא קמא דהתם משום כדי חייו, לפי שיש עלינו משא מלך ושרים מיקרי הכל כדי חייו, ואף אותן שאינם נותנים מת מכל מקום זורכי ישראל מרובים להוצאת בנים לתלמוד תורה, ולהשיא בנותיו לתלמידי חכמים. וכבר האריך רש"י

ליתר עיין

גופו תמיד [כ"ג] ולא יתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו: הגה [כ"ג] (ט) ולא יחשוב האדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלמוד כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה לכתרה של תורה [כ"ג] אלא יעשה תורתו קצב ומלאכתו עראי וימעט צעק ויעסוק בתורה [כ"ג] ויסיר תענוגי זמנו מלבו [כ"ג] ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו אם אין לו מה יאכל ויאחר היום והלילה יעסוק בתורה [כ"ג] ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר [תהלים קכ"ג, ז] יגיע כפיך כי מאכל וגו' [כ"ג] כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה להתפרנס מן הצדקה הרי זה מחלל השם ומצוה התורה [כ"ג] שאסור ליהנות מדברי תורה [כ"ג] וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון [כ"ג] וסופו לנטות הבריות [כ"ג] וכל זה צריא ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו (ט) אבל זקן או חולה מותר ליהנות מתורתו ושיספיקו לו ב [כ"ג] (ט) ויש אומרים דאפילו צריא מותר ל [כ"ג] ולכן נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של עיר יש לו הכנסה וספוק מאנשי העיר [כ"ג] כדי שלא יטעך לעסוק במלאכה בפני הבריות ויתצוה התורה בפני ההמון [כ"ג] ודוקא חכם הצריך לזה אבל עשיר אסור [כ"ג] (ט) (ט) ויש מקילין עוד לומר דמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה בריות [כ"ג] ומכל מקום מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה מדת חסידות הוא ומתת אלהים היא אך אין זה מדת כל אדם [כ"ג] שאי אפשר לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו. (ט) וכל זה דשרי היינו שנוטל פרס מן הצבור או הספקה קצועה ב [כ"ג] (ז) [כ"ג] אבל אין לו לקבל משום עת לעשות ליי הפרו תורתין [תהלים קי"ג, קכ"ג], שאלו לא היה פרנסת הלומדים והמלמדים מצוייה לא היו יכולין לערוך בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת חס ושלום, וציהותה מצויה ויכולו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר, ע"כ. וגם מהרש"ל [ג' של שלמה] פרק אלו טריפות [חולין פ"ג] סימן ט' כתב להחזיק המנהג ומסיק, ואמת לעסוק בתורה ולהחכים בה וגם להתפרנס ממעשה ידיו. ועוד אני אומר מי שהוא צעל ישיבה ומרביץ תורה צריים, וצריך עמים קצועים מחולקים חזיה לו וחזיה לאחריים, ואי אפשר לו שילך מציתו כי אם לדבר מצוה, עון הוא צידו אם לא יקבל מאחריים, אפילו יודע מלאכה וחכמה שיכול ליגע בה ולהרויח כדי לפרנס את צימו, צו יצוהו לו צהצת התורה ולומדיה, כי אי אפשר שיבטל מלמודו. אכן אם יש לו ממון כבר המספיק לו להחיות את עצמו ולהלוות צריים [לכותים] [כ"ג] והדומה לו שאין לו ציטול תורה כלל, אז עון הוא צידו ליהנות משל צבור אלא יגיע כפו יאכל, ומה שמקבל מהצבור יוציא להוצאות תלמוד תורה. גם מחויבים הקהל ליקח מן החכם את מעותיו ולהרויח בהם, ע"כ. וכן הצ"ח [שם, ובעמוד י"ב] האריך בהצרות אלו: כ"א אב"ל אין לו לקבל דורונות בו'. ובכסף משנה שם משמע דאפילו דורונות מותר לקבל. וכן כתב מהרש"ל שם שאין הכרע בדבר ומאן דקפיד קפיד, שהרי לא כתיב בקרא [משלי טו, ט] ולוקח מתנות ימות בו', ע"ש. וגם הצ"ח [סוף עמוד כ] האריך בזה דמותר לראש הישיבה או אב צית דין לקבל מתנות עד שיחשבה, שהוא כמו מלך וכהן גדול, ע"ש. וכן נהגו:

(ט) מלשון הטור [עמוד י"א - כ] (*): (י) רבינו יונה [צפירוש] לאבות פ"ד משנה ה' ד"ה וכן רבינו ירוחם נתיב ב' [פ"א מ, א] וכן כתב הרמ"ה [הוצא צריט יומם]: [שם]: (יא) לכולי עלמא: (יב) ב"י [ריש עמוד ט] בשם [תשובות רשב"ץ]: (יג) אברבנאל בפירושו למסכת אבות [נמלת אבות פ"ד משנה ה' עמוד לה ד"ה וכן נמלא]: (יד) גם זה שם בתשובה רשב"ץ הנזכרת ובי"ש: (טו) רבינו ירוחם [שם] בשם רבינו יונה [שם]:

הראה מקום הראיה בו'. ובאמת אע"פ שלא ציטרו צ"י כתבו ציטורו בכסף משנה, וקיים דבריו שם, הכלל העולה שכל שאין לו ממה להתפרנס מותר ליטול שכרו ללמד, בין מהתלמידים עצמם בין מהציבור. ואחרי הודיע יי' אותנו את כל זאת, אפשר לומר שכונות צרינו כאן היא שאין לאדם לפרוק עול מלאכה מעליו כדי להתפרנס מהבריות כדי ללמוד אבל שילמוד מלאכה המפרנסת אותו, ואם חספיקו מוטב, ואם לא חספיקו יטול הספקתו מהצבור ואין בכך כלום. ואפילו נאמר שאין כן דעת הרמב"ם, אלא כנראה מדבריו צפירוש המשנה [אבות פ"ד משנה ה], הא קיימא לן [ירושלמי פאה פ"ו סוף הלכה ה] כל מקום שהלכה רופפת צידך הלך אחר המנהג, וראינו כל חכמי ישראל קודם זמן רבינו ואחריו נוהגין ליטול שכרם מהציבור, וגם כי (גודע) [גודע] [כ"ג] שהלכה כדברי רבינו צפירוש המשנה, אפשר שהסכימו כן כל חכמי הדורות משום עת לעשות ליי הפרו תורתין [תהלים קי"ג, קכ"ג], שאלו לא היה פרנסת הלומדים והמלמדים מצוייה לא היו יכולין לערוך בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת חס ושלום, וציהותה מצויה ויכולו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר, ע"כ. וגם מהרש"ל [ג' של שלמה] פרק אלו טריפות [חולין פ"ג] סימן ט' כתב להחזיק המנהג ומסיק, ואמת לעסוק בתורה ולהחכים בה וגם להתפרנס ממעשה ידיו. ועוד אני אומר מי שהוא צעל ישיבה ומרביץ תורה צריים, וצריך עמים קצועים מחולקים חזיה לו וחזיה לאחריים, ואי אפשר לו שילך מציתו כי אם לדבר מצוה, עון הוא צידו אם לא יקבל מאחריים, אפילו יודע מלאכה וחכמה שיכול ליגע בה ולהרויח כדי לפרנס את צימו, צו יצוהו לו צהצת התורה ולומדיה, כי אי אפשר שיבטל מלמודו. אכן אם יש לו ממון כבר המספיק לו להחיות את עצמו ולהלוות צריים [לכותים] [כ"ג] והדומה לו שאין לו ציטול תורה כלל, אז עון הוא צידו ליהנות משל צבור אלא יגיע כפו יאכל, ומה שמקבל מהצבור יוציא להוצאות תלמוד תורה. גם מחויבים הקהל ליקח מן החכם את מעותיו ולהרויח בהם, ע"כ. וכן הצ"ח [שם, ובעמוד י"ב] האריך בהצרות אלו: כ"א אב"ל אין לו לקבל דורונות בו'. ובכסף משנה שם משמע דאפילו דורונות מותר לקבל. וכן כתב מהרש"ל שם שאין הכרע בדבר ומאן דקפיד קפיד, שהרי לא כתיב בקרא [משלי טו, ט] ולוקח מתנות ימות בו', ע"ש. וגם הצ"ח [סוף עמוד כ] האריך בזה דמותר לראש הישיבה או אב צית דין לקבל מתנות עד שיחשבה, שהוא כמו מלך וכהן גדול, ע"ש. וכן נהגו:

הגהות והערות (ט) הטובה למה שכתב שם "ת"ח המלמדים הלכות קמילה", וכמו שהוצא ציטורו הגר"א פ"ק כ: (ז) לפי המצוין בכל הדפוסים היתה צריכה להיות אות כא לעיונים לפני תיבות "ודוקא חכם", אך מקומה הנכון הוא כאן: (א) כן הוא בכסף משנה שם: (ב) כן הוא ב"ש של שלמה שם:

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 288 יז' יו"ד ח (רג - רט) קארו, יוסף בן אפרים הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יתר עיון: שו"ע יו"ד סימן רמו סעיף בא, ש"ך סק"ב רמ"א הביא ב' דעות אם מותר לתלמיד חכם שאינו זקן או חולה ליקח מעות מהציבור כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה. וש"ך כתב שכן המנהג להתיה ויותר מזה כתב מהרש"ל דמרבצי תורה שאין להם זמן לעסוק במלאכה אם לא יבטל מלימודו, עון הוא בידם אם לא יקבל מאחריים אפילו יכול להרויח בעצמו. Further Iyun: Rema cites two opinions whether an able-bodied talmid chacham may accept money from the public to enable him to study undisturbed. Shach writes that the custom is to allow him to accept money. Moreover, Maharshal writes that a Torah teacher who cannot work without taking time away from his learning, is morally bound to accept money from others.

הלכות ברכות סימן רל רלא

שיג באר הגולה

הזה"ה. התחיל למוד אומר (ו) "ברוך השולח ברכה בכרי הזה". מדד ואחר-כך בירך הרי זו תפלת שוא, שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי (פירוש, דנעלם ואינו נראה) מן העין: ג (ה) ה'הנכנס (ד) למרחץ אומר "יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתכניסני לשלום ותוציאני לשלום, ותצילני מהאור הזה וכיוצא בו לעתיד לבוא". יצא בשלום אומר "מודה אני לפניך ה' אלהי שהצלתני מהאור הזה": ד ה'הנכנס (ב) (א) להקזי דם אומר "יהי רצון מלפניך ה' אלהי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה". ולאחר שהקזי יאמר (ו) ("ברוך רופא חולים": ה' ילעולם יהא אדם רגיל לומר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד":

ד ברכות נט לגירסת הרי"ף הרמב"ם ה שם (* ברכה זו וכל שאר ברכות צריך להזכיר בה שם ומלכות בנכור לעיל ריש סימן רח, ב"י ו' שם בנמור

רלא שכל כוונותיו יהיו לשם שמים, ובו סעיף אחד:

א (א) אם אי אפשר לו ללמוד בלא שנת צהרים, יישן: (ב) וכשניעור משנתו אין צריך לברך 'אלהי נשמה' (כ"י). ויש אומרים שיקרא קודם שישן (ג) 'יהי נועם' (כל בו). יובלבד שלא יאריך בה, שאסור לישן כיום (ד) יותר משנת הסוס שהוא שיתן נשמי. יואף בזה המעט לא תהא כוונתו להנאת גופו אלא להחזיק גופו לעבודת השם יתברך, וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הכורא יתברך, כדכתיב *'בכל דרכיך דעהו', ואמרו החכמים:

א לישן הסוד ב סוכה כו ג טור כשם רבנו יתה בפריק אבות

באר היטב

ע"ש במג"א: (ד) למרחץ. ובמרחץ דין א"צ להתפלל תפלה זו, ב"ח מ"א ט"ו: (ס) להקזי. וה"ה בכל מידי דרפואה יאמר זה [אבל ברד"א משמע דוקא הקזה שהיא סכנה שמא יחתך וירידי הדם וימות ח"ו]. ופשוט שצריך שם ומלכות כמו בכל הברכות. מי שמחטטש וחבירו א"ל אסותא יאמר לו ברוך תהיה ואח"כ יאמר לישועתך קייתי ה', והמתפלל על חבירו הוא נענה תחלה, ישי"ש ב"ק פ"ח ס"י סד:

משנה ברורה

שערי תשובה

ביאור הלכה

* 'בכל דרכיך דעהו'. כתב בתשובת דברי-שמאל סימן קלח, שאלה: איזו היא דרך ישרה שיכור לו האדם? אם לעסוק בתורה ולהרבות גבולו בתלמידים כל ימי השבוע וליהנות מאחרים, או ליהנות מיגיע כפיו ומלאכה נקיה כל ימי השבוע ולעסוק בתורה לכד כל יום השבת [ואין כוונתו שלא ילמוד כלל כל ימי השבוע, דהא פשיטא דמחוייב האדם על-כל-פנים לקבוע עתים לתורה בכל יום, כמבואר בסימן קנה ובסימן רלח ובכורה דעה סימן רמו, אלא כוונתו על יתר העת שבוים איך יתנהג. וגם שאלתו הוא דוקא אם העסק שלו הוא נקי מתעורבות גול ורבית ואונאה, דאי לאו הכי אין זה ספק כלל: אחד, דעסקים כאלו שוב אין נקרא נהנה מיגיע כפו אלא מיגיעת אחרים, ועוד, דמטוב להתבייש בעולם הזה ולקבל מאה מתנות ולא לעבור פעם אחד על לאו דאורייתא של "לא תגזול". ואעתיק בקצרה עיקר תשובתו לשואלו: הלא ראתה עינו הבדולח מה שכתוב בטור-יורה דעה סימן רמו, בבית-יוסף ובכ"ח ובט"ז ובש"ך בשם ספר ים של שלמה, ומכלול האריך למענתו מהר"י קארו בספרו כסף-משנה הלכות תלמוד תורה פרק ה וכו'; אך הנראה לעניות דעתי שאמילו הרמב"ם ז"ל יסכים בנידון דידן להתיר, דאין הנין אפשר משאי אפשר, וכיון שכפי צורך השעה והמקום אי אפשר לזה האיש החפץ בחיים להתקיים תלמודו כידו לזכות [דאמרו רבותינו ז"ל, דמתחלה לא היה אדם חולה כלל, אלא היה הולך בשוק ומתעטש ומת, עד שבא יעקב אבינו וביקש רחמים על הדבר]:

א (א) אם אי אפשר לו וכו'. עיין לעיל בסימן ד סעיף טז וכמשנה ברורה שם: (ב) וכשניעור משנתו וכו'. אפשר הטעם דנתקנה ברכה זו על מנהגו של עולם, שהקדוש-ברוך-הוא מחזיר הנשמות לבני האדם בבוקר: (ג) 'יהי נועם'. משום סכנת מזיקין. וכתב הלבוש, שאין נוהגין כן: (ד) יותר משנת הסוס וכו'. עיין לעיל בסימן ד סעיף טז מה שכתבנו במשנה

שער הציון

(1) ואף דבירושלמי אמר דבמרחץ שאינה ניסוקת אומר בה "מהיזק חמין", כתב הב"ח דעכשיו אין צריך לחוש להיזק חמין, כי העין רואה והלב מבין ליהור מהיזק חמין שעומדים בגלוי [ב"ח וט"ז]. ולעניות דעתי, בזמננו שמצוי כמה סיבות על-ידי חמין צריך עיון: (2) מגן-אברהם וכן סתם החי"א, ומסתברא כוותם, דבכל דבר שהאדם עושה צריך לבקש מה' שיהיה לתועלת. ועיין באליה רבה מה שכתב בשם הרד"א [והובא בכאר היטב], ואם נחוש לדבריו הוא רק בברכה אחרונה שאומר בלשון 'ברוך' אבל לא בכרייה רצון' שאומר בתחלה, שהוא רק בקשה בעלמא, וכן כתב במחצית-השקל: (3) הנה ברמב"ם וספ"ג נזכר 'ברוך אתה ה' רופא חולים', וכתב בבית-יוסף דהוא הדין דיאמר מלכות, ובאמת אין לו ראייה ברורה לזה, דלא הוזכרו הפוסקים בריש פרק הרואה כי אם לענין ברכת הראיה דשם ברכה עליהן שמתחלת ב'ברוך', לא כן זה, לעניות דעתי, כי אם בקשה בעלמא, והאי 'ברוך' נמשך ל'יהי רצון' שביקש קודם הקזה, ודומיא דתפלת הדרך, שלא נמצא לאחר מן הפוסקים שיטברו שצריך שיחתום 'ברוך אתה ה' מלך העולם שומע תפלה' אלא 'ברוך אתה ה' שומע תפלה'; והתינת לר"מ מרוטנבורג שהיה מסמיכה לאיזה ברכה, אבל לשאר פוסקים מאי איכא למימר? אלא על-כרחך משום דהיא תפלה בעלמא, כמו שכתבו החוספות בפרק ערבי פסחים דף קד והובא בטור סימן קי, והכי נמי דכוותה. וברוך השם שאחר-כך מצאתי בכסף-משנה ריש פרק י מהלכות ברכות שכתב בהרי"א על הקזה שאי' ברכה בחתימה, ומסתמא היינו משום שאין בה מלכות, ולפלא שסותר עצמו לדבריו שבבית-יוסף:

משנה ברורה עם פסקי חזון איש - ב: כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב <<שלחן ערוך ומפרשיו>> {2}{0} עמוד 319 הודפס ע"י תכנ

If one cannot learn Torah and teach his students without being supported by public funds, all Rishonim would agree that he should be supported so that he can learn and teach undisturbed.

ביאור הלכה סימן רלא
מי שאינו יכול ללמוד תורה ולהעמיד תלמידים אם לא שיקח מעות מהציבור, לכל הדעות יש לו ליקח מאחרים ולא יבטל מלימודיו כדי לפרנס את עצמו. וע"ע בבביאוד"ל סימן קנז.

הלכות תפלת המנחה סימן רלא רלב

כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתייה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, (ה) אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו לעבוד את בוראו. וכן אפילו לישב (ו) בסוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאותו אינו משובח, אלא אם כן עשה לשם שמים. וכן בשכיבה, אין צריך לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצוות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו, אם עשה להנאת גופו אינו משובח, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות, שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה. וכן בתשמיש אפילו בעונה האמורה בתורה, אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו הרי זה מגונה; ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח, אלא (ז) יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו, או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו. וכן בשיחה, (ח) אפילו לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כוונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו. כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולכו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו ואם לאו לא יעשהו, ומי שנוהג כן עובד את (ב) בוראו תמיד:

הלכות תפלת המנחה

רלב דברים האסורים לעשות בשעת המנחה, ובו ג' סעיפים:

א אם השעה (א) דחוקה (ב) יתפללו בלחש, ואחר-כך יאמר שליח-צבור 'מגן' ו'מחיה' ויענה קדושה ומסיים 'האל הקדוש', אם אין שהות (ג) ביום לגמור י"ח ברכות: הגה ויש אומרים שיתפלל (ד) *השליח-צבור עם הקהל (ב) בקול רם, וכן נוהגין. ועיין לעיל סימן קכד סעיף ב: (ה) לא

א שובלי הלקט בשם רבי אפרים בשם רב האי ב שבת ט'

באר היטב

(ב) כפו ועסוק בתורה בשבת לכד: (ב) בקול רם. ומ"מ בת"צ לא יעשה כן לכתחלה כיון שאומר הש"ץ

(ב) בוראו תמיד. עשו"ת דב"ש סימן קלח, איזה דרך ישרה, אם לעסוק בתורה ובתלמידים כל ימיו ויהנה מאחרים, או יהנה מיגיע

משנה ברורה

ברורה בשם המחצית-השקל: (ה) אלא יתכוין שיאכל וכו'. וראיתי לאנשי-מעשה שקודם אכילה היו אומרים: הנני רוצה לאכול ולשתות כדי שאהיה בריא וחזק לעבודת השם יתברך [ח"א]: (ו) בסוד ישרים וכו' אינו משובח. ומכל מקום טוב הוא, דמתוך כך בא לשמה: (ז) יתכוין שיהיו לו בנים וכו'. ועיין עוד כוונות אחרות בסימן רמ סעיף א, ואחר כוונת הלב הן הן הדברים, ורחמנא ליבא בעי: (ח) אפילו לספר בדברי חכמה. וכל-שכן אם סיפורו הוא בעניני משא ומתן, צריך שתהיה כוונתו לשם מצוה, דהיינו שיהיה לו במה להתפרנס כדי שלא יבוא לידי גול. ואפילו אם הוא עשיר גדול שדי לו בממונו לפרנס עצמו ובני-ביתו כל ימי חייו, גם-כן יצויר לפעמים במה שמשתדל להרבות עסקיו דבר-מצוה, כגון שכונתו להרבות בצדקה וגמילות חסדים על-ידי-זה, או שכונתו ליקח עסקים תחת רשותו כדי להמציא מלאכה לעניי ישראל שישתכרו להחיות נפשם, שכל זה הוא בכלל צדקה ומעולה ממנה, כמו שכתב הרמב"ם, ומובא ביורה-דעה סימן רנא, ועיין שם שהמחזיק ביד ישראל שמך ונותן לו מלאכה כדי שישתכר ולא יצטרך לבריות לשאול, הוא מקיים בזה המצות-עשה ד'ומטה ידו עמך והחזקת בו":

ביאור הלכה

בו את הרבים כי אם בסיוק צרכיו על-ידי אחרים, הרי הוא ככל המון הדיינים והחכמים שהיו מקבלים שכר מתרומת הלשכה, כדגורסין בכתובת פרק שני דיני גזירות, והרמב"ם ז"ל פסק כן בהלכות שקלים פרק ד וזה לשונו: מגיהי ספרים שבירושלים ודיינים שהנים את הגולנים נוטלין שכרן וכו', ואם לא הספיקו להם, אף-על-פי שלא רצו מוסיפין להם כדי צרכן, להם ונשיהם ובניהם ובני-ביתם; ואיך יעלה על הדעת שיורה בכגון זה הרב ז"ל שיותר טוב לאדם לאחוז בסכלות וחסרון החכמה כל ימיו, אשר הוא גרמא לכמה נזקין ומכשלות, תלמוד המביא לידי מעשה, ולמנוע טוב מבעליו מפני היותו נהנה מאת אחיו. ועיין שם עוד מה שהאריך בענין זה, ולפלא על הברא-היטב שלא העתיק רק השאלה ולא התשובה:

* השליח-צבור עם הקהל. עיין מגן-אברהם מה שהביא בשם

א (א) דחוקה. דהיינו, שאין שהות ביום שיתפללו מתחלה הצבור בלחש ואחר-כך גם חזרת הש"ץ כראוי: (ב) יתפללו בלחש. היינו, שלא יסמכו הצבור מפני הדחק לצאת רק בתפלת הש"ץ שיתפלל בקול רם, דעיקר תפלה בלחש הוא, ורק הש"ץ יקצר בתפלתו שבקול ולא יאמר כי אם שלש ראשונות להוציאן ידי חובתן בקדושה: (ג) ביום. עיין לקמן בסימן רלג סעיף א בהג"ה, מתי נגמר היום לענין תפלת המנחה, ועיין במשנה ברורה שם: (ד) השליח-צבור עם הקהל. היינו שהשליח-צבור אומר מיד בקול רם, (ב) והקהל יאמרו עמו בלחש מלה על מלה עד לאחר 'האל הקדוש', וטוב שיהיה על-כל-פנים אחד שיענה אמן על ברכת הש"ץ [נרמ"א לעיל בסימן קכד סעיף ב, ועיין במשנה ברורה מה שכתבנו שם]: (ה) לא ישב אדם וכו'. הנה מפני שבסעיף זה יש בו פרטים רבים, לכן מוכרח אנכי להאריך קצת. הנה כל זה הסעיף, לענין אכילה וכן

שער הציון

(ב) היינו מה שרמז הרמ"א במה שכתב ועיין לעיל וכו':

Tzedakah & Ma'aser I: Week 4 Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

DISTANCE YOURSELF FROM ACCEPTING TZEDAKAH:

It is always preferable for a person to remain self-sufficient and to avoid accepting charity. Even if one must engage in an undignified line of work, he should do so rather than taking *tzedakah*.

Chazal teach us that it is better to make your Shabbos table like a regular weekday than to come on to others. The Shulchan Aruch rules that one should rather subject himself to a life of pain than live a more comfortable life by depending on other people to provide for him.

These statements of Chazal are directed to the recipient. From the giver's angle however, he should always be prepared to give *tzedakah* without making such demands. Even if one is approached by someone who looks like he has the ability to work, he must still give the poor man a donation. It is not up to him to decide that the man is too lazy or just is not getting his act together, and he must help him anyway. (Tzedaka U'mishpat 3:1 footnote 1)

Additionally, while it is usually not advisable for a person to accept charity, if he is sick or old and unable to support himself at all, he should take charity and not live in a state of pain and suffering. The Shach writes that the same applies for one who is having trouble marrying off his daughters; he should take charity in order to allow himself to marry them off. In such cases, one who does NOT take charity because he is too proud can be compared to one who is ruining himself and his family because of his pride, and he may be punished for doing so.

THE CLASSIC ANI:

Who is considered an *ani*?

Chazal instituted a guideline that one who does not have a clear plan as to how he will support himself and his family to cover their expenses for the year is considered an *ani*, and he is permitted accept *tzedakah* funds. The Mishna tells us that a person who has less than 200 *zuz* in savings fits into this category, as this was the equivalent of one year's salary in their times. It is hard to put an exact number as to how that translates in today's terms, as it would depend on multiple factors, including but not limited to: which government programs are available, how many children are in the family, how much tuition the family is obligated to submit, and the basic standard of living in the region.

The *shiur* of 200 *zuz* refers to having that amount of money in savings. Even if one does not have that amount, if he has a

realistic plan for how to support his family for a year, he would not be considered an *ani* and would not be allowed to receive *tzedakah* funds. This means that if one's household has a steady source of income and has no reason to believe that he will lose it any time soon, and it provides enough for him to make ends meet and live on the basic community standard, he is not considered an *ani*. Alternatively, if one has an income stream from an investment or if one has a steady support coming from relatives that he can rely on, he may not take *tzedakah* even if he doesn't have any money in savings.

SELLING PERSONAL ITEMS:

One is not required to sell his personal items that he needs for daily function in order to avoid taking *tzedakah*; however, any personal item that one owns that he does not need for daily function, one must sell before taking *tzedakah* and the value of these items are included in the *shiur* of 200 *zuz*.

COMMUNAL DISTRIBUTIONS:

The limitations mentioned above refer to when one may not take money from an individual or from an organization that was established to give charity to the poor; however, if there are communal funds available to assist the general public, one may accept this assistance even if he is not technically classified as an *ani*. For example, anyone learning in a Kollel may accept a Kollel check or a stipend for being tested on various portions of Torah, or money or food from Bikur Cholim or from various Kupos Yom Tov, or *chasuna* funds that are made available to the entire community.

SPECIAL NEEDS:

The *shiur* of two hundred *zuz* refers to when one may not accept *tzedakah* for his daily living needs. If, however, one has special needs, such as medical bills, wedding expenses or *pidyon shivuyim*, one may take *tzedakah* even if his basic needs are covered for the year.

Sefer Tzedakah U'mishpat suggests that even if one does not have such needs now, but anticipates these expenses will arise withing the year, one can start accumulating charity funds to cover those expenses.

Similarly, the classification of *ani* is measured by the specific situation the person is in at this very moment. Even a rich man who finds himself in a predicament where he has lost access to

his wealth at the moment may take *tzedakah*. For example, if someone is on a trip abroad and loses access to his wealth, or if one has millions but it is all tied up in a real estate venture, and he finds himself in a situation where he would need to swallow a very significant loss should he sell now, he may take *tzedakah* to hold him over until a time down the line when he can get more value for his assets. This exact halacha is a bit complex and needs to be discussed with a halachic authority before being acted upon.

DEI MACHSORO ASHER YECHSAR LO:

The amount of charity to be given to each pauper depends on his personal needs. The Gemara (Kesuvos 67-68) cites several examples of poor people being given delicacies and luxuries because they were previously wealthy and were accustomed to these things. Chazal say that even “a horse to ride on or a servant to run before him”, which were the luxuries of the rich, should be given as *tzedakah* to one who is accustomed to such extravagance. This type of luxury should be given to such a person from public *tzedakah* funds, but an individual does not necessarily need to provide a formally wealthy man with all that he needs for a luxurious lifestyle if it can be provided collectively by others.

Having said this, it must be noted that this is limited to things that the *ani* may be physically sensitive to. Because this formerly wealthy man physically cannot live without such luxury, then he is entitled to take it from a public *tzedakah* funds. If he is merely seeking luxuries, however, and does not need them to function physically, then he is a charlatan and unworthy of charity. In this vein, the Gemara specifically mentions that these abovementioned paupers were previously wealthy and cannot be faulted for being accustomed to delicacies. If the pauper himself chose unsustainable habits, and went into debt in order to live a life on a standard he was never able to maintain, then he alone is at fault and he is unworthy of receiving charity.

Some Poskim limit this halacha to one who is still living this luxurious lifestyle and the community is not yet aware that he has fallen financially; however, if it is already well-known that he has had this setback, he may not receive *tzedakah* funds to maintain this standard.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:

www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or sign up to receive them via whatsapp: 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2

- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
 - Interaction With the Opposite Gender - 2
-

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov
-

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
 - Ribbis 101/The Basics - 4
 - Insurance Issues - 1
 - Brokerage - 2
 - Lashon Hara in Business - 2
 - Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1
-

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
 - Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
 - Arka'os - 2
 - Quitting, Firing, and Severance - 2
 - Partnership Dissolution - 2
 - Collections - 2
 - Bankruptcy - 1
-

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach
-

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION *To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.*

VISION *Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.*

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburots coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source – coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim – they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** – understanding the fundamentals of the subject – can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center

Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center

Rabbi Eddie Kassin

CHICAGO

Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash

Rabbi Avrohom Hartman

GIBRALTAR

Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKWOOD

Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk

Rabbi Yaakov Pascal

Bernath and Rosenberg

Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean

Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov

Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices

Rabbi Doniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi

Rav Ariel Ovadia

LAWRENCE

Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov

Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA

Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michael Illes

Cogregation Torah Utfila

Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura

Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov

Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD

Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead

Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos

Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns

Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

 732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

 888.485.VAAD(8223) #303

 yorucha@baishavaad.org

 baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.